

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse otsuse juurde

„Eesti seisukohad Euroopa tööstusstrateegia paketi, eelnõu kohta“

1. Sissejuhatus

Eesti seisukoht antakse Euroopa Komisjoni poolt 10. märtsil 2020. a. esitatud Euroopa tööstusstrateegia paketi kohta, mis sisaldab järgmiseid teatiseid:

- COM(2020) 102 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, Euroopa uus tööstusstrateegia;
- COM(2020) 103 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele väike- ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks;
- COM(2020) 93 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Ühtse turu tõkete tuvastamine ja kõrvaldamine;
- COM(2020) 94 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Pikaajaline tegevuskava ühtse turu normide paremaks rakendamiseks ja täitmise tagamiseks.

Vabariigi Valitsuse otsuse eelnõu ja seletuskirja koostasid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi EL ja rahvusvahelise koostöö osakonna nõunik Evelin Kuuse (evelin.kuuse@mkm.ee, 6256 353); majandusarengu osakonna peaspetsialist Anu Kull (anu.kull@mkm.ee, 639 7606); majandusarengu osakonna nõunik Kaupo Sempelson (kaupo.sempelson@mkm.ee, 625 6350); siseturuosakonna kaubanduse ja teenuste talituse nõunik Marie Allikmaa (marie.allikmaa@mkm.ee, 715 1764); siseturuosakonna kaubanduse ja teenuste talituse nõunik Kärt Karus (kart.karus@mkm.ee, 639 7659) ja siseturuosakonna toote ohutuse ja tarbijakaitse talituse nõunik Triinu Sillamaa (triinu.sillamaa@mkm.ee, 6256 391). Valdakonna eest vastutavad asekanterid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumis on Kristi Talving (kristi.talving@mkm.ee, 6256 319) ja Viljar Lubi (viljar.lubi@mkm.ee, 6256 310).

Eesti tööstuse ja EL ühtse turu poliitikat reguleerib hetkel raamdokument Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteetid 2020–2021 (heaks kiidetud 21. novembri 2019. a Vabariigi Valitsuse istungil), tööstuspoliitika roheline raamat (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse kabinetistiingil 21. detsembril 2017. a pikaajalise perspektiiviga (kuni aastani 2030) strateegiadokument soovitusetega Eesti tööstuspoliitika arendamiseks), Eesti teaduse, arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2021–2035 koostamise ettepanek (heaks kiidetud Valitsuskabineti 12. septembri 2019. a istungil), Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni teatise „Puhas planeet kõigi jaoks – Euroopa pikaajaline strateegiline visioon jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni jõudmiseks“ kohta (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 3. oktoobri 2019. a ja Riigikogu ELAKi 14. oktoobri 2019. a istungil), Eesti seisukohad Euroopa Komisjoni digipaketi „Digiajastule vastav Euroopa“ kohta (kavas esitada Vabariigi Valitsuse 18. juuni 2020. a istungile heaks kiitmiseks) ning Eesti seisukohad Euroopa ringmajanduse tegevuskava Puhtama ja konkurentsivõimelisema Euroopa nimel¹ kohta (kavas

---

¹ (COM(2020) 98 final)

esitada Vabariigi Valitsuse 18. juuni 2020. a istungile heaks kiitmiseks). Uue tööstusstrateegia paketi seisukohtade koostamisel on arvestatud Euroopa rohelise kokkuleppe raamseisukohtadega (heaks kiidetud Vabariigi Valitsuse 4. juuni 2020. a istungil ning Riigikogu EL asjade komisjonis eeldatavasti 19. juunil 2020. a). Eesti seisukohad Euroopa Liidu taaskäivitamise kava ja 2021-2027 pikaajalise EL eelarve kohta ülemkogu 19. juuni 2020. a kohtumisel (heaks kiidetud 11. juuni 2020. a Vabariigi Valitsuse istungil).

2. Teatiste sisu ja võrdlev analüüs

I Euroopa uus tööstusstrateegia

Euroopa Komisjon soovib tööstusstrateegia pakettis tunnustada Euroopa Liidu (EL) tööstuse tugevust ja rolli majandusarengu mootorina. Euroopa on tööstuse kodu ning läbi pika ajaloo on tööstus tõestanud oma võimet juhtida muutusi. Tööstus peab seda tegema ka nüüd, mil Euroopa Liit alustab üleminekut kliimaneutraalsusele ja digitaalsele juhtrollile maailmas. See kliimaneutraalsust ja digivaldkonda hõlmav kaksikpöörde mõjutab meie majanduse, ühiskonna ja tööstuse kõiki osi ning eeldab investeerimist uutesse tehnoloogiatesse ja innovatsiooni. Kaksikpöördega luuakse uusi tooteid, teenuseid ja turge ning ärimudeleid ja kujundatakse uut tüüpi töökohti, mida praegu veel ei ole ja mis eeldavad oskusi, mida meil veel ei ole.

EL uus tööstusstrateegia toob esiplaanile lähenemise, mida ka Eesti siseriiklikes strateegiates tuleks arvestada – EL vajab tööstust, mis oleks senisest rohelisem ja digitaalsem, kuid samal ajal ka maailmaturul konkurentsivõimeline. See lähenemine aitab muutuda traditsioonilistel tööstustel, toetab uute toodete ja teenuste teket, VKE-sid ning tagab konkurentsivõime ja kestlikkuse.

Eelnõudes on kirjeldatud ambitsioonikaid plaane tööstuse arendamise osas. Lähtekohaks on **kolm tõuketegurit**, mis näitavad, milliseid muutusi peab tööstus lähema viie aasta jooksul läbi tegema. Nendeks on **üleilmselt konkurentsivõimeline ja maailma tipptasemel tööstus; kliimaneutraalsusele teed sillutav tööstus; ning Euroopa digitulevikku kujundav tööstus**. Senise teenusteks ja toodeteks jaotamise asemel võetakse lähtekohaks tööstuse väärtusahelaid katvaid teenuseid, tooteid ja innovatsiooni hõlmavad tööstuse ökosüsteemid. Nende määramise meetodika ei ole teada, küll aga on komisjon 27. mail 2020. a komisjoni poolt esitatud Euroopa taastumisplaani teinud ettepaneku kokku 14 ökosüsteemi (1) mobiilsus, 2) turism, sealjuures reisitransport, hotellid, lühiajaline majutus, restoranid ja catering ning üritused ja teemapargid, 3) taastuveneergetika, 4) põllumajandus-toit sh taimed ja loomakasvatuse, toiduainetööstus, 5) madala süsiniku energiatõhus tööstus, 6) elektroonika, 7) tekstiil sealjuures tekstiilitootmine, rõivaste, jalatsite, naha ja ehete tootmine, 8) lennunduse, kosmose ja kaitse, 9) loomemajandus ja kultuur sealjuures ajakirjandus, raamatud, filmid, video ja televisioon ning raadio ja muusikavaldkond, 10) jaemüük, 11) ehitus sealjuures nii hooned kui ka taristu, 12) digi, 13) sotsiaalmajandus ja 14) tervis sh tervisetooted ja varustus ning haiglad) osas. Pikaajalises plaanis on jätkuvalt eesmärgiks EL strateegiline autonoomia. Siiani püüti seda määratleda EL ühishuvides strateegiliselt oluliste väärtusahelate kaudu ning toetada nendesse investeerimist. Covid-19 tervise- ja majanduskriisi järgses taastumiskavas lähenetakse aga ökosüsteemide põhiselt ning antakse ka mõistele „strateegiline autonoomia“ uus sisu. Kui siiani seoti see kaitsevaldkonnaga, siis taastumiskavas on välja toodud konkreetset 5 sektorit, millesse tehtavate täiendavate lühiajaliste investeeringutega tagatakse nende tööstuste vastupidavus ja võimsused ning seeläbi ka Euroopa strateegiline autonoomia. Need sektorid on:

- 1) Strateegilised digitaalsed taristud (5G, küberturve, kvantkommunikatsiooni taristu)

- 2) Võtmetehnoloogiad: robotika, mikroelektroonika, suure jõudlusega andmetöötlus ja andmepilve taristu, plokiahel, kvantitehnoloogiad, fotoonika, tööstuslik biotehnoloogia, biomeditsiin, nanotehnoloogiad, ravimid, kõrgtehnoloogilised materjalid
- 3) Kaitse- ja kosmose valdkond
- 4) Kriitilised toorained, mis on vajalikud e-mobiilsuse, akude, farmatseutika, taastuvenergia, lennunduse, kaitse- ja digirakendusteks
- 5) Meditsiini ja tervisetooted

Strateegia põhineb mitmel Euroopa tööstuse ümberkujundamise põhiteguril. Mõned neist uuendavad või laiendavad olemasolevaid lähenemisviise innovatsioonile, investeringutele, standarditele või võrdsete võimaluste loomisele. Teised peegeldavad vajadust uute tööviiside järele. Põhitegurid on kõik omavahel seotud ja üksteist tugevdavad ning seetõttu eeldavad partnerlusel põhinevaid lahendusi. EL tööstusstrateegia põhiteguriteks on (1) kindluse loomine tööstuse jaoks – sügavam ja digitaalsem ühine turg; (2) üleilmsete võrdsete tingimuste kaitsmine; (3) tööstuse toetamine kliimanetraalsuse saavutamiseks; (4) ringmajanduse edendamine; (5) tööstusinnovatsioonialti mõtteviisi propageerimine; (6) õpe ja ümberõpe; (7) üleminekusse investeerimine ja selle rahastamine.

Teatise sisu

Euroopa tööstuse juhtpositsiooni säilitamiseks soovib komisjon uue tööstusstrateegiaga täita **kolme peamist prioriteeti**: säilitada EL tööstuse ülemaailmne **konkurentsivõime** ja võrdsed võimalused nii kodus kui ka globaalselt, muuta Euroopa 2050. aastaks **kliimanetraalseks** ja kujundada Euroopa **digitaalne tulevik**. Strateegia sätestab Euroopa tööstuse ümberkujundamise peamised üheksa suunda ja pakub välja alljärgnevad meetmed järgmistes valdkondades.

1. Kindluse loomine tööstuse jaoks: sügavam ja digitaalsem ühtne turg

EL siseturu tugevdamiseks esitas komisjon 10. märtsil 2020. a ka EL siseturu edasiarendamist puudutavad jõustamise tegevuskava ja siseturu tõkete aruande ja VKE strateegia ning kavatses jätkata tegevusi Euroopa andmestrategieast lähtuvalt EL andmemajanduse edendamiseks. Strateegias on esile toodud ka intellektuaalomandi tegevuskava, et säilitada tehnoloogiline suveräänsus, edendada globaalseid võrdseid võimalusi, võidelda paremini intellektuaalomandi varguste vastu ja kohandada õigusraamistikku kaksikpöördega ehk roheliste ja digitaalsete üleminekutega. Samuti kavandab komisjon Euroopa andmestrategie järelmeetmed, et luua Euroopa andmemajandus, sealhulgas ühtsete Euroopa andmeruumide loomine konkreetsetes sektorites ja väärtusahelates.

2. Üleilmsete võrdsete tingimuste kaitsmine

Ausa konkurentsi tagamiseks kodu- ja välismaal võtab komisjon lisaks kaubanduse kaitsemehhanismide maksimaalsele kasutamisele 2020. a keskpaigaks vastu valge raamatu, et käsitleda välistoetuste põhjustatud moonutatavat mõju ühtsel turul ning tegeleda välismaise kapitali juurdepääsuga ELi riigihangetele ja ELi rahastamisele. Samuti esitab komisjon välissubsiidiumide õigusakti ettepaneku 2021. a, see käib koos tööga, mille eesmärk on tugevdada Maailma Kaubandusorganisatsioonis tööstussubsiidiume käsitlevaid ülemaailmseid eeskirju, ning tegevustega vastastikuseks juurdepääsuks kolmandate riikide riigihangetele. Kavas on ka rahvusvaheliste hangete instrumendi vastuvõtmine. Lisaks soovib komisjon esitada Tolliliitu käsitlev tegevuskava 2020. aastal, et tugevdada tollikontrolle ja võimaldada täiselektronilisi tollivormistusi piiril.

3. Tööstuse toetamine kliimanetraalsuse saavutamiseks

Tööstuse toetamiseks kestlikkuse saavutamisel kavandab komisjon aruka sektorite integratsiooni strateegia loomist. Ühtse Euroopa andmeruumiga soovitakse kasutada ära andmete potentsiaal, et parandada energiasektori innovatsioonivõimekust. Käivitamisel on ka õiglase ülemineku mehhanism, et pakkuda CO₂-mahukatele piirkondadele ja tööstusele tehnilist ja nõustamistuge. Lisaks on tööstusega seotud ka ELi puhta terase strateegia ja kestlikkust edendav kemikaalialane strateegia, üleeuroopalisi energiavõrke käsitleva määruse läbivaatamine, ELi avamere taastuenergia strateegia, säästva ja aruka liikuvuse laiaulatuslik strateegia, renoveerimislaine algatus ja hoonestatud keskkonna strateegia. Lisaks on kavandamisel süsinikdioksiidi piirimaksu mehhanism, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumist, järgides täiel määral Maailma Kaubandusorganisatsiooni reegleid.

4. Ringmajanduse edendamine.

Ringmajanduse tegevuskava esitas komisjon 10.3.2020, samaaegselt tööstusstrateegiaga, sealhulgas uus kestliku tootepoliitika raamistik. Ringmajanduse tegevuskavas seatakse esikohale tegevuskavas esitatud väärtusahelatega seoses kindlaks määratud tooterühmad, nagu elektroonika, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning tekstiiltooted, aga ka mööbel ja suure mõjuga vahetooted, nagu teras, tsement ja kemikaalid. Ringmajanduse vaates on komisjoni nägemuses tööstusega tugevalt seonduv ka ELi tekstiilstrateegia, elektroonikaseadmete ringkasutuse algatus ning kavas on suurendada tarbijate võimalusi ringmajanduses aktiivselt osaleda, kasutades selleks paremat teavet toodete kohta ja paremaid tarbijaõigusi.

5. Tööstusinnovatsioonialti mõtteviisi propageerimine

Komisjon soovib esitada teatise teadusuuringute ja innovatsiooni tuleviku ning Euroopa teadusruumi kohta, et visandada uus lähenemisviis innovatsioonile ja tagada ELi eelarve maksimaalne mõju. Programmi „Euroopa horisont“ raames käivitatakse avaliku ja erasektori partnerlus.

6. Õpe ja ümberõpe

Kavas on Euroopa oskuste tegevuskava ajakohastamine 2030. aastal, sealhulgas soovitus kutsehariduse ja -õppe kohta; Euroopa oskuste pakti käivitamine; teatis Euroopa haridusruumi strateegilise raamistiku kohta ning digiõppe tegevuskava.

7. Üleminekusse investeerimine ja selle rahastamine

Üleminekusse investeerimisel soovib komisjon teha koostööd parlamendi ja nõukoguga, et tagada järgmise pikaajalise eelarve kiire vastuvõtmine ja täitmine. Kaalutakse võimalusi liikmesriikide ja tööstuse koordineeritud investeringuteks uute üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide vormis ning patareisid ja mikroelektroonikat käsitlevate esimeste üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide võimalikke järelmeetmeid. Kavas on vaadata läbi üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide, sealhulgas energiasüsteemi ümberkujundamise projektide riigiabieskirjad. Töös on ka uuendatud kestliku rahastamise strateegia.

Euroopa Komisjon on esitanud 26. juunini 2020. a kestvale avalikule konsultatsioonile küsimused, mille kohta saadud vastused aitavad komisjonil koostada 2020. aasta lõpuks Euroopa digitaalse rahastamise strateegia ja FinTech tegevuskava. Uus strateegia jätkab eelmise mandaadi alusel tehtud tööd, eriti mis puudutab FinTech tegevuskava. See võtab arvesse hiljutised arengud turgudel ja tehnoloogilise uuendused, mis tõenäoliselt mõjutavad finantssektorit lähitulevikus. Koroonaviiruse puhang on rõhutanud digitaalsete rahastamise instrumentide innovatsiooni tähtsust, kuna kaugteenuste kasutamine on oluliselt suurenenud. Konsultatsioon puudutab samuti BigTech ettevõtetega seotud konkurentsi küsimusi. Euroopa

Komisjoni eesmärk on kiiresti muutavas keskkonnas tagada, et Euroopa tarbijad ja finantsteenuste sektor saaksid realiseerida digitaliseerimise potentsiaalset kasu, leevendades samal ajal digitaalse rahandusega kaasnedavaid uusi riske.

8. Euroopa tööstusliku ja strateegilise autonoomia tugevdamine.

Komisjon kavatses esitada 5G käsitleva teatise² ja 5G-võrkude küberturvalisust käsitleva soovitus³ järelemeetmed ning tegevuskava tsiviil-, kaitse- ja kosmosetööstuse vahelise koostöö kohta, sealhulgas programmide, tehnoloogiate, innovatsiooni ja idufirmade tasandil. Uus ELi ravimistrateegia esitatakse aastal 2020, sealhulgas meetmed, mille eesmärk on tagada varustamine ravimitega ja pakkuda patsientidele innovatsiooni. Kriitilise tähtsusega tooraineid käsitlev tegevuskava, sealhulgas jõupingutused rahvusvahelise partnerluse laiendamiseks toorainetele juurdepääsu valdkonnas.

9. Sildade ehitamine: partnerlusel põhinev lähenemisviis juhtimisele

Tööstusliitude edukale mudelile tuginedes luuakse uus Euroopa puhta vesiniku liit. Järgnema peaksid vähese süsinikuheitega tööstuse liit, tööstusliku pilvandmetöötuse ja vastavate platvormide liit ning tooraineliidud, niipea kui nad on selleks valmis.

Lisaks kavatses komisjon analüüsida erinevate tööstuse ökosüsteemide riske ja vajadusi. Selle analüüsi tegemisel teeb komisjon tihedat koostööd 2020. a septembriks loodava Tööstusfoorumiga, mis koosneb tööstuse esindajatest, sealhulgas VKEdest, suurettevõtetest, sotsiaalpartneritest, teadlastest ja liikmesriikide ja ELi institutsioonide esindajatest. Vajadusel kutsutakse konkreetsete sektorite eksperte oma teadmisi jagama ja jätkatakse komisjoni igaaastaste tööstuspäevadega.

II VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks

VKE strateegia eesmärk on aidata VKEdel juhtida digi ja kliimanetraalsele majandusele üleminekut, mis samuti tähendab ka õigete oskustel tagamist.

Strateegia näeb ette meetmed, mis põhinevad kolmel sambal:

- suutlikkuse suurendamine ning kestlikkusele ja digitaliseerimisele ülemineku toetamine;
- regulatiivse koormuse vähendamine ja turulepääsu parandamine; ja
- rahastamisele juurdepääsu parandamine.

Eesmärk on avada Euroopa VKEde potentsiaal juhtida kaksiküleminekut kestlikule ja digitaalsele majandusele. Kavas on märkimisväärselt suurendada kestlike ettevõtlastavatega VKEde ja digitehnoloogiat kasutavate VKEde arvu. Lõpuks püütakse jõuda selleni, et Euroopast saaks kõige atraktiivsem koht, kus väikeettevõtet asutada, arendada ning selle tegevust ühtsel turul laiendada.

Tulemuste saavutamiseks peavad strateegiat edasi kandma nii ELi tasandi meetmed kui ka liikmesriikide tugev pühendumus. Tähtis on VKEde kogukonna ja ettevõtjate endi aktiivne osalus. Seepärast rajaneb strateegia ELi ja liikmesriikide, sealhulgas piirkondlike ja kohalike ametiasutuste tugeval rakendamiskolmepoolse partnerlusel. Ettevõtjad peaksid kasutama ELi

---

² COM(2020) 50 final.

³ C(2019) 2335 final.

investeeringiprogrammide pakutavaid võimalusi, et oma tegevust rohkem digitaliseerida ja kestlikumaks muuta, aga ka selleks, et ühtsel turul ja sellest väljaspool kasvada.

Strateegia lähtub väga tugevatest alustest, mis on loodud ELi VKEde poliitika kehtiva raamistiku ja kehtivate tugiprogrammidega, eelkõige 2008. aasta väikeettevõtlusalgatusega „*Small Business Act*“, 2016. aasta idu- ja kasvufirmade algatusega, ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmiga (COSME) ning programmist „Horisont 2020“ ja Euroopa struktuuri- ja investeeringufondidest rahastatud VKEde toetusmeetmetega⁴. See aitab muu hulgas rakendada Euroopa rohelist kokkulepet, ringmajanduse tegevuskava, Euroopa andmestrategieat ja Euroopa sotsiaalõiguste sammast.

Teatise sisu

Komisjon soovib ajakohastada VKEde suutlikkuse suurendamiseks üleminekuteks Euroopa Ettevõtlusvõrgustikku, töötab VKEde töötajate jaoks välja digitaalsed kiirkursused, mis aitavad neil omandada oskusi sellistes valdkondades nagu tehisintellekt, küberturvalisus või plokiahel. Komisjon soovib käivitada digivabatahtlike programmi, mille raames saavad digioskustega noored ja kogunud eakad jagada oma digipädevust traditsiooniliste ettevõtetega, ajakohastada Euroopa oskuste tegevuskava ja koostab selleks muu hulgas oskuste pakti, millesse lisatakse konkreetselt VKEdele mõeldud komponent, ning teeb ettepaneku võtta vastu nõukogu soovitus kutsehariduse ja -õppe ajakohastamise kohta. Kavas on laiendada digitaalse innovatsiooni keskus⁵ kõigis Euroopa piirkondades, et anda VKEdele võimalus digiuuenduste integreerimiseks. Komisjon kavatses eraldada Euroopa innovatsiooninõukogu kaudu vähemalt 300 miljonit eurot roheline kokkuleppega soodustatavate murranguliste uuenduste toetuseks. Samuti jätkab komisjon võimaliku jagamismajanduse algatuse kaalumist nende VKEde jaoks, kelle tegevus on koondunud lühiajalise majutuse renditeenustele. Komisjon kavatses luua ka rohetehnoloogiate investeeringute algatuse ja nn soo-targa investeeringute algatuse, et julgustada naiste juhitud ettevõtete kasvu. Samuti kutsus komisjon liikmesriike üles rakendama ühtse digivärra määrust ja tagama ettevõtetele ligipääsu informatsioonile ja veebipõhiste avalikele teenustele ühe akna teenuse (*one-stop shop service*) kaudu. Eesmärk on muuta Euroopa parimaks kohaks ettevõtluse alustamiseks ja kasvamiseks.

Komisjon kavatses töötada koos liikmesriikidega välja ELi idufirmade standardi, et jagada ja võtta vastu parimaid tavasid kõrgtehnoloogiaga VKEde ja idufirmade kasvu kiirendamiseks. Selleks et anda VKEdele rohkem võimalusi, kutsus komisjon liikmesriike ja nende avaliku sektori hankijaid üles kasutama paindlikkust, mida pakub ELi uus riigihangete raamistik, muu hulgas kasutades digitaalseid vahendeid ja platvorme, et hoogustada piiriüleseid hankeid. Komisjon innustab pilootprojekti algatamisega liikmesriike töötama välja ettepanekud regulatiivsete katsekeskkondade kohta. Komisjon toetab hilinenud maksimise direktiivi rakendamist liikmesriikides, luues vahendid järelevalveks ja paremaks jõustamiseks ning vaagides VKEdele mõeldud alternatiivseid lahendus- või vahendusmehhanisme.

Komisjon kavatses hõlbustada ka piiriülest koostööd VKEdega ja VKEde vahel Euroopa Kaitsefondi raames ning kaardistab tugevad küljed oma teadustöö ja innovatsiooni ökosüsteemis. Samuti kavatses komisjon esitada kosmose ettevõtluse algatuse „Cassini“. Komisjon toetab liikmesriike hiljuti vastu võetud direktiivi ülevõtmisel, mis käsitleb ennetava

---

⁴ Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF) on toetatud üle 900 000 ja Euroopa Sotsiaalfondist (ESF) üle 500 000 VKEd Euroopas.

⁵ *Digital Innovation Hubs*

restruktureerimise raamistikke ja ettevõtjatele uue võimaluse andmist, aidates neil luua varajase hoiatamise mehhanismid rahalistes raskustes äriühingute jaoks, et vältida pankrotte. Komisjon kavatses kaaluda ka koos liikmesriikidega võimalikke meetmeid, mille varal luua toetav keskkond VKEde üleandmiseks.

Komisjon jätkab tööd, et parandada VKEde juurdepääsu kolmandate riikide turgudele, muu hulgas spetsiaalsete VKEdele pühendatud peatükkide, kaubanduspartneritega heade tavade vahetamiseks mõeldud dialoogi ja uue teabeportaali kaudu. Komisjon kavatses hõlbustada VKEde jaoks juurdepääsu kaubanduse kaitsemeetmetele ning laiendada programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele“.

Komisjon lükkab algatuse ESCALAR varal käima ainulaadse riski/hüvitusmehhanismi, et suurendada riskikapitalifonde ja kaasata kasvufirmade jaoks investeringuid erasektorist.

Komisjon lükkab käima ökotehnoloogialahenduste algatuse, mis koondab ELilt, liikmesriikidest ja erasektorist pärinevat rahastust, et suurendada ökotehnoloogialahendusi välja töötavate ja kasutusele võtvate novaatorlike VKEde ja idufirmade juurdepääsu omakapitali kaudu rahastamisele. Komisjon soovib käivitada plokiahela põhise algatuse, mis võimaldab kõikjal Euroopas VKEde võlakirju emiteerida ja nendega kaubelda, kasutades Euroopa plokiahelapõhiste teenuste taristut. Komisjon kaasrahastab ELi katseprojekti raames tehnoloogia eelhindamise teenuseid, et võimaldada tehnoloogiavaldkonna idufirmade täpset hindamist ja seada nad investeerimisvalmis. Komisjon lihtsustab kehtivaid riigiabi eeskirju, mis puudutavad riiklike fondide vahendite kombineerimist programmi „InvestEU“ ja programmi „Euroopa horisont“ vahenditega. Sel moel on VKEedel hõlpsam kasutada koondatud vahendeid edukaks üleminekuks kestlikule ja digitaalsele majandusele. Lisaks sellele vaatab komisjon osana käimasolevast riigiabi eeskirjade läbivaatamisest läbi need riigiabi eeskirjad, mis puudutavad riski finantseerimist, ja teatise üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide kohta, et toetada täiendavalt VKEde kaasatust ja tagada erainvesteringute kaasamine, vältides samal ajal konkurentsimoonutusi.

Meetmetele poliitilise pühendumise tagamiseks määrab komisjon ametisse ELi kõrgetasemelise VKEde saadiku⁶ ja kavatses tugevdada VKEde saadikute võrgustikku, et suurendada ELi ja riikliku tasandi seotust VKEde poliitika valdkonnas.

III Ühtse turu tõkete tuvastamise ja kõrvaldamise teatis

Ühtne turg on üks EL suurimaid saavutusi, kuid siiski on EL siseturul endiselt takistusi, mis takistavad ühtse turu potentsiaali täielikult ära kasutamist. Hinnangute kohaselt võib nende tõkete kõrvaldamisest saadav kasu kümnenendi lõpuks ulatuda 713 miljardi euroni.

Teatis koondab komisjoni aruandena EL ettevõtjate ja tarbijate vaatepunktist ühtse turu erinevad takistused. Osutatakse tõkete algpõhjustele: piiravad ja keerulised riiklikud regulatsioonid, piiratud haldussuutlikkus, ELi eeskirjade ebatäpne ülevõtmine ja nende ebapiisav jõustamine.

Teatises kindlaks tehtud tõkete ja nende algpõhjuste kõrvaldamiseks tuleb nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil võtta mitmesuguseid meetmeid: avaliku sektori teenuste

---

⁶ *High-Level EU SME Envoy*

digitaliseerimine ja parem teabevahetus kasutajate abistamiseks EL siseturul tegutsemise igas etapis, vajaduse korral uued ja täiustatud ELi õigusaktid, nende õigusaktide parem rakendamine ja lõppkokkuvõttes jõustamine.

Ühtsest turust saadava kasu tagamine on komisjoni ja liikmesriikide ühine vastutus. ELi ühtse turu terviklikkuse kaitsmine väliste probleemide eest on sama oluline kui selle tugevdamine seestpoolt. Euroopa Komisjon on valmis oma jõupingutusi suurendama ja aitama liikmesriikidel saavutada ühtne turg, mis täidab oma lubadused.

Teatise sisu

Teatis tugineb kahele komisjoni aruandele. Neist esimeses keskendutakse ühtse turu praktilistele takistustele ettevõtjate vaates. Aruanne tugineb ühtsel turul tegutseda soovivate või juba tegutsevate ettevõtete kogemustele ja kaubanduskodade sisendile. Teises aruandes – 2019. aasta novembris avaldatud ELi tarbijatingimuste tulemustabelis – tuginetakse uuringule, milles käsitletakse tarbijate hoiakuid piiriülese kaubanduse suhtes.

Tuginedes nendes kahes aruandes kogutud tõenditele, keskendutakse teatises 13-le peamisele piiriülese tegevuse tõkkele, mida ettevõtjad ja tarbijad on kõige sagedamini nimetanud ning määratletakse tõkete algpõhjused. Tuvastatud 5 algpõhjuste seos 13 enim esile tõstetud tõkkega on ülevaatlilikult koondatud allolevasse tabelisse:

Tabel: algpõhjuste seos ettevõtjate ja tarbijate poolt kõige sagedamini nimetatud 13 tõkke ja takistusega

Ettevõtjate/tarbijate teatatud tõkked ja takistused eri tegevusetappidel	Algpõhjused											
	1. Regulaatiivsed valikud ELi ja liikmesriikide tasandil				2. ELi õigusaktide ülevõtmine, rakendamine ja jõustamine			3. Haldussuutlikkus ja -tavad			4. Üldine ettevõtlus- ja tarbijakeskkond liikmesriikides	5. Algpõhjused, mis ei ole seotud avaliku poliitikaga
	Piiravad riiklikud normid ja ELi õigusaktide vähene tähtsuse	ELi õigusaktid lubavad paindlikkust ühtlustamise taseme ja/või liikmesriikide tavade osas (ülereguleerimine)	Nõuded, mis on põhjendatud avaliku poliitika eesmärkidel	Keerukad ELi õigusaktid	ELi direktiivide puudulik ülevõtmine	ELi õigusaktide ebapiisav rakendamine	ELi õigusaktide täitmise ebapiisav tagamine	Puudulikud või kokkusobimatud e-valitsuse lahendused riiklikul tasandil	Puudulik koordineerimine komisjoni ja riiklike haldusasutuste vahel ning riiklike haldusasutuste hulgas	Personaalnappus või puudulik asjatundlikkus riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil		
1 Raskused teabe hankimisel (B, C)	x					x	x	x			x	
2 Keerulised haldusmenetlused seoses kaupade või teenuste piiriülese müügiga (B)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
3 Ebavõrdne juurdepääs riigihangetele (B)	x		x			x	x	x		x	x	
4 Puudused, mis on seotud teatavates sektorites riiklikul tasandil sätestatud täiendavate tehniliste nõuete, standardite ja muude normidega (B)	x					x	x					
5 Turule sisenemise ja majandustegevuse nõuetega seotud probleemid (B teenustesektoris)	x				x	x	x	x	x	x	x	
6 Piiriüleste ostutaotluste tagasilükkamine või ümbersuunamine (B, C)		x		x								x
7 Vähene usaldus piiriüleste internetiostude suhtes (C)							x		x			
8 Piiriülese pettuse sihtmärgid (C)								x	x			x
9 Maksusüsteemide ja haldusasutuste erinevustest tingitud koormavad menetlused (B)	x							x	x	x	x	
10 Probleemid kaubandus- ja tsiviilvaidluste lahendamisel ning maksete sissenõudmisel (B)	x							x	x	x	x	
11 Probleemid seoses majandustegevuse registreerimisega teises liikmesriigis (B)	x		x		x			x	x	x	x	
12 Oskuste nappus ja mittevastavus tööturu vajadustele (B)	x										x	x
13 Keeletõke (B,C)		x										x

Selgitus: (B): ettevõtjad, (C): tarbijad

Teatistes välja selgitatud tõkete ja nende algpõhjuste kõrvaldamiseks tuleb nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil astuda mitmesuguseid samme. Tuginedes teatistes esitatud tõketele ja algpõhjustele kutsub komisjon liikmesriike ja Euroopa Parlamenti üles tagama avaliku halduse digitaaliseerimine, võtma vastu tõkete algpõhjustele lahendusi pakkuvad õigusaktid, vähendama

halduskoormust, rakendama korrektselt EL õigust, eraldama piisavaid ressursse ühtse turu toimimise seisukohast kriitilist rolli mängivatele haldusasutustele ning kindlustama ühtsete kontaktpunktide toimimise ühtsel turul tegutsemise hõlbustamiseks. Omalt poolt lubab komisjon vastu võtta pikaajalise tegevuskava ühtse turu normide paremaks rakendamiseks ja täitmise tagamiseks ning luua ühine ühtse turu nõuete täitmise tagamise rakkerühm, hinnata uute regulatiivsete meetmete vajadust, jätkata koostööd liikmesriikidega siseturu tõkete algpõhjustega tegelemisel (mh Euroopa poolaasta kaudu), lihtsustada kehtivaid õigusakte, tõhustada õigusloome kvaliteeti ning lähtuda selles lõppkasutajate ehk ettevõtete ja kodanike huvidest.

IV Teatis - Pikaajaline tegevuskava ühtse turu normide paremaks rakendamiseks ja täitmise tagamiseks

EL ülesed normid on ühtse turu vundamendiks. Nende normide rakendamisel ja täitmisel esineb siiski olulisi vajakajäämisi, mis põhjustavad kahju nii EL kui liikmesriikide tasandil. Liiga sageli tulenevad piiriülest ettevõtlust pärssivaid regulatiivsed ja halduslikud tõkkeid ELi õigusaktide mittenõuetekohasest või osalisest kohaldamisest, mistõttu ettevõtted ei saa täit kasu siseturu suurusest. Ühtse turu norme rikkuvate ettevõtjate ebapiisava praktilise järelevalve ja karistamise tõttu puutuvad tarbijad kokku ohtlike toodete ja teenustega ning sedusekuulekad ettevõtted kaotavad turuosa norme eiravatele ettevõtetele. Ühtse turu normide parema rakendamise ja täitmise tagamiseks kutsus Euroopa Ülemkogu 2019. aasta märtsis komisjoni üles koostama vastavasisulise tegevuskava.

Teatise sisu

Tegevuskavas on kirjeldatud meetmeid, mille eesmärk on maksimeerida ühtse turu nõuete järgimise ja täitmise tagamise tulemuslikkust ja tõhusust. Meetmed jagunevad kuude alavaldkonda ning on järgmised:

1. Ühtse turu normidega seotud teadmiste ja teadlikkuse suurendamine;
2. ELi normide ülevõtmise, rakendamise ja kohaldamise parandamine;
3. Ennetusmehhanismide optimaalne ärakasutamine;
4. Nõuetele mittevastavuse tuvastamine ühtsel turul ja välispiiril;
5. Nõuete rangema täitmise tagamine kohapeal;
6. Rikkumisjuhtumite menetlemise parandamine.

I Ühtse turu normidega seotud teadmiste ja teadlikkuse suurendamine

Liikmesriikide ametiasutused ja ettevõtjad, eelkõige VKEd, ei ole sageli teadlikud ühtse turu õigusaktide pakutavatest võimalustest ja eelistest. Neil võib ka olla raskusi oma ELi õigusest tulenevate kohustuste täielikul mõistmisel, mille tõttu tekivad probleemid nõuete täitmisel ja täitmise tagamisel.

Meetmete eesmärk on suurendada ühtse turu norme iga päev kohaldavate riiklike ametiasutuste ja kohtute ning kodanike ja ettevõtete teadmisi ning teadlikkust neist normidest. Nõnda kavandatakse riiklikele ametiasutustele konkreetsemate suuniste esitamist, norme ja nõudeid käsitlevale teabele kasutajate juurdepääsu parandamist ühtse digivärava ja toodete kontaktunkti vahendusel, toodete nõuetele vastavuse edendamist digiplatvormide kaudu, liikmesriikide kohtunike ja õigustöötajate väljaõpet ning praktikate vahetamist, riiklike avalike haldusasutuste

nõuete rakendamise võimekuse suurendamist, riigihankespetsialistide suutlikkuse parandamist ja ametiasutuste omavahelise koostöö tugevdamist riigihangete valdkonnas.

- suunised **digitaalvaldkonna** õigusaktide kohta ajakohastab **teenuste direktiivi rakendamise käsiraamat**⁷;
- loob **keskse teabepunkti** ühtse turu õiguse igapäevase kohaldamise käigus tekkivatele küsimustele;
- ajakohastades **EL toimimise lepingu artikli 34–36 kohaldamise suuniseid**⁸, mis käsitlevad liikmesriikidevahelisi impordi- ja ekspordipiirangute keeldu ja üldkeelu erisusi;
- esitades **suunised riigihangete vastastikuse tunnustamise põhimõtte**⁹, ja **tootevastutuse direktiivi**¹⁰ kohta;
- esitades **juhenddokumendi turujärelevalve määruse**¹¹ artikli 4 kohta;

II ELi normide ülevõtmise, rakendamise ja kohaldamise parandamine

Nõuetele mittevastav ELi normide ülevõtmine, rakendamine ja kohaldamine tekitab tõkkeid ja takistusi ühtse turu latusale toimimisele. Seetõttu nähakse teatistes ette direktiivide ülevõtmist soodustava liikmesriikide ja komisjoni struktureeritud dialoogi ellu kutsumist ning määruste rakendamise protsessis komisjoni ja liikmesriikide suhtluse tihendamist sihtotstarbeliste kohtumiste ja rakendusseminaride korraldamisega.

III Ennetusmehhanismide optimaalne ärakasutamine

Vältides liikmesriikides ELi õigusega vastuolus olevate riiklike meetmete võtmist, on võimalik tagada ühtsel turul kodanikele ja ettevõtetele võrdsed võimalused ning vältida pikaajaseid rikkumismenetlusi. Näiteks edendab vastavust ELi normidele see, kui kasutada olemasolevaid neist meetmetest teavitamise vahendeid parimal võimalikul viisil. Nõnda sisaldab teatis eesmärgi nagu proportsionaalsuse kontrolli direktiivi kohaselt toimivate piiravate õigusnormide eelhindamise täiustamine komisjoni toe ja parimate praktikate vahetamisega, ühtse turu läbipaistvusdirektiivi ladusa rakendamise tagamine, teenustest teavitamise direktiivi vastuvõtmisega ühtsel turul uute teenuse osutamise tõkete vältimine ja elektroonilise kaubanduse direktiivi teavitamismehhanismi täieliku potentsiaali ärakasutamiseks vajalike tegevuste analüüsimine.

IV Nõuetele mittevastavuse tuvastamine ühtsel turul ja välispiiril

---

⁷ Teenuste direktiivi rakendamise käsiraamat <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/a4987fe6-d74b-4f4f-8539-b80297d29715>

⁸ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/a5396a42-cbc8-4cd9-8b12-b769140091cd>

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. märtsi 2019. aasta määruse (EL) 2019/515 (mis käsitleb teises liikmesriigis seaduslikult turustatavate kaupade vastastikust tunnustamist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 764/2008, ELT L 91, 29.3.2019, lk 1) põhjenduses 5 on ette nähtud, et komisjon [peaks] esitama mittesiduvad suunised ülekaaluka avaliku huviga seotud põhjuste mõiste ja vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta Euroopa Liidu Kohtu praktikas.

¹⁰ Nõukogu 25. juuli 1985. aasta direktiiv 85/374/EMÜ liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta (EÜT L 210, 7.8.1985, lk 29).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1020 turujärelevalve ja toodete vastavuse kohta ning millega muudetakse direktiivi 2004/42/EÜ ja määruseid (EÜ) nr 765/2008 ja (EL) nr 305/2011 (ELT L 169, 25.6.2019, lk 1). Turujärelevalve määrus võeti vastu 2019. aastal ja selle eesmärk on parandada toodete turujärelevalvet ELis.

Kui riiklikud normid on juba vastu võetud ja jõustunud, siis eeldab ühtse turu ladus toimimine, et riikide ametiasutused ja komisjon on suutelised tuvastama nõuetele mittevastavust. Selleks peavad komisjonil ja liikmesriikide asutustel olema vahendid, mis suurendavad nende võimet nõuetele mittevastavust tuvastada, uurida ja selle kohta kiiresti teavet jagada. Nõnda on teatises ette nähtud tegevused nagu tööstus- ja tarbekaupade kohta teabe jagamiseks kasutatavate IT-süsteemide ratsionaliseerimine ja veebipõhise nõuete täitmise tagamise platvormi loomine, võltsitud ja ebaseaduslike toodete vastase võitluse tugevdamine, toidutarneahela nõuete rangema täitmise tagamine ning märgistamise ja jälgitavuse süsteemide väljatöötamine.

V Nõuete rangema täitmise tagamine kohapeal

Hoolimata jõupingutustest tagada üldine ühtse turu nõuete täitmine, esineb nõuetele mittevastavuse tõttu regulatiivseid tõkkeid, mis nõuavad järelekkumist. Seetõttu on teatisega ette nähtud toiduks mittekasutatavate kaupade sektoris nõuetele vastavuse võrgustiku loomine ja siseturu probleemide lahendamise võrgustiku (SOLVIT) rolli tugevdamine ühtse turu vaidluste lahendamisel.

VI Rikkumisjuhtumite menetlemise parandamine

Euroopa õiguse rikkumiste puhul suhtleb komisjon liikmesriikidega, et mõista paremini probleeme ja leida lahendusi. Suhtluse parendamiseks näeb komisjon ette tegevused nagu igaaastase ühtse turu nõuete täitmise tagamise strateegilise aruande ellu kutsumine nõuete täitmise tagamise tegevuste paremaks prioriseerimiseks, ühtse turu nõuete mittetäitmisest tulenevate kaebuste menetlemisel selguse ja järjepidevuse parendamiseks, EU Piloti jätkuv kasutamine ja konkreetsetele poliitikavaldkondadele suunatud pakettkohtumiste korraldamine.

3. Euroopa Liidu asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

EL tööstuspaketi teatistes ja nendes sisalduvates kavandatavates algatustes esile toodud küsimused on riigipiiride ülesed, nendega ei saa tegeleda riigid üksikult ja iseseisvalt. Kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega on pakettis toodud ettepanekute eesmärke võimalik saavutada ainult ELi tasandil Euroopa Komisjoni ettepaneku alusel.

Kuna komisjoni teatised käsitlevad eesmärke ja nende saavutamise meetmeid üldiselt, siis on võimalik ettepanekute proportsionaalsust hinnata konkreetsete strateegiatel esile toodud algatuste esitamisel Euroopa Komisjoni poolt.

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Eelnõude kehtestamisega kaasnevate võimalike õiguslike, majanduslike ja sotsiaalsete mõjude prognoos. Euroopa tööstuspaketi näol on tegemist komisjoni strateegiate- ja teatistega, mis sisaldavad omakorda mitmeid kavandatavaid algatusi ja meetmeid, seetõttu on võimalik täpsemad mõjuhinnangud konkreetsete õiguslike algatuste ning strateegiate kohta teha tulevikus, kui komisjon on esitanud vastavad eelnõude ja algatuste ettepanekud.

Mõju majandusele

Tööstusstrateegia rakendamine on suunatud EL ettevõtete konkurentsivõime tugevdamisele ning seeläbi EL loodava lisandväärtuse suurendamisele ja majanduse edendamisele.

Tööstuse osakaal ELi majanduses on täna Eurostati andmetel 17.6% ELi SKPst, pakkudes tööd umbes 34 miljonile inimesele (lisaks on tööstusega seotud mitmed miljonid töökohad nii ELis kui ka kolmandates riikides). Tööstus moodustab kaupade ekspordist 80% ELis aastas. 99,8% Eesti ettevõtjatest on väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, mis on ligilähedane Euroopa Liidu keskmisega, kus 98,9% ettevõtetest on väikese- või keskmise suurusega.

Eestis tegutseb töötlevas tööstuses üle 7500 ettevõtte, enamus neist on väikese ja keskmise suurusega. Vähemalt 100 töötajaga ettevõtteid on enam kui 200, kuid neis on hõivatud ligi pooled tööstussektori töötajatest. Suuremate ettevõtete hulka kuuluvad näiteks mobiilside võrguseadmete tootja Ericsson Eesti AS, elektriseadmete tootja ABB AS, laevaehitus- ja metallitöötlemiskontsern BLRT Grupp AS, puidutöötaja Stora Enso Eesti AS, tekkide, patjade, voodite ja madratsite tootja AS Wendre, autoohutussüsteemide (turvavööde) valmistaja AS Norma ning lihatoodete tootja AS HKScan Estonia. Eestis on tööstussektori osatähtsus majanduses lisandväärtuse põhjal 16,7%, mis on veidi väiksem kui ELis keskmiselt¹². Töötlevas tööstuses hõivatute osatähtsus on Eestis aga ELi riikide seas üks kõrgemaid (ligi viiendik), mis näitab, et mujal suudetakse üldiselt sama arvu töötajate juures luua rohkem lisandväärtust.

Eesti tööstuspoliitika rohelises raamatus¹³ välja toodud probleemvaldkondadele välja pakutud lahendustega sooviti luua alus Eesti ettevõtluse loodava lisandväärtuse kahekordseks kasvuks. See toob kaasa ekspordimahtude kasvu aastaks 2030 2,5 korda. Järgnevalt on toodud peamised mõõdikud:

Jrk nr	Mõõdik	Algtase (2016)	Sihttase (2020)	Sihttase (2030)
1	Tööstussektori lisandväärtus EL28 keskmisest ostujõu pariteedi alusel (allikas: Eurostat) ¹⁴	54%	70%	100%
2	Töötleva tööstuse ekspordi osakaal sektori müügitulus (allikas: Statistikaamet) ¹⁵	66%	68%	70%

2015.a andmed

Eesti tööstuspoliitika rohelises raamatus seatud ambitsioonikas eesmärk tõsta Eesti tööstussektori lisandväärtus EL keskmiseni (SKP lisandväärtuse kasv 7,5 mld € võrra) eeldab järgnevate aastate jooksul enam kui 6,6% lisandväärtuse kasvu aastas, mis ületab märkimisväärselt senist kasvu (2018. a Eesti majanduse suurima tegevusala ehk töötleva tööstuse lisandväärtuse kasv kiirenes lõppenud aastal 5,3%-ni).

Kaksiküleminekul võib olla positiivne mõju EL ja Eesti majandusele, kuid palju sõltub uute tehnoloogiate ja ka tulevikutehnoloogiate rakendamise ja kasutuselevõtu edukusest, mida saab saavutada läbi eduka teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning asjakohaste

¹² <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/38662/attachments/9/translations/en/renditions/native>

¹³ Eesti tööstuspoliitika roheline raamat 2017

¹⁴ Tuleneb Eesti 2020 ja ettevõtluse kasvustrateegia eesmärkidest.

¹⁵ Tuleneb Eesti 2020 ja ettevõtluse kasvustrateegia alameesmärgist Eesti ekspordi osakaalu kasvu kohta maailmakaubanduses.

investeeringute. Oluline on, et kaksikülemineku läbi viimiseks oleks tagatud piisavad tehnoloogiad, oskused ja õppe ning ümberõppe võimalused, et ettevõtted suudaksid oma tootmisahelad üle vaadata. Uuele majandusmudelile üleminek ning tootmis- ja tarbimisharjumuste muutmine suurendab survet nii majanduses kui ka ühiskonnas ka tarbijate ja kodanike vaates.

Eraldi tuleb välja tuua roheülemineku osas energiamahukad tööstused, mille konkurentsivõime võib oluliselt langeda võrreldes kolmandate riikidega ning tootmine liikuda kolmandatesse riikidesse. Eesti energiamahukate tootmiste tegevusaladeks on toiduainetetööstus, paberi- ja paberimassi tootmine, keemiatööstus, rafineerimine ning mittemetalliliste mineraalide (peamiselt tsement ja muud mittemetallilised mineraalid, näiteks klaas, lubi, kips ja savitooted) tootmine. Tähelepanu tuleb pöörata rohelise energia kättesaadavusele ning konkurentsivõimelisele hinnale. Ettepanekud võivad mõjutada ka süsinikumahukate sektorite tootmistegevust, sh põlevkivitööstust. Rohepöördel tuleb süsinikumahukates piirkondades nagu näiteks Eesti kontekstis Ida-Virumaa luua ELi eelarve võimaluste toel meetmete pakett koos piisava rahastusega tagamaks sotsiaalne sidusus ja tööjõu õiglane üleminek muutuste tulemusel tekkida võiva teatud piirkondade ja elanike mahajäämuse ärahoidmiseks.

Samuti tuleb arvesse võtta, et COVID-19 pandeemiast tingitud kriis muudab globaalseid majandusmudeleid, mistõttu mõned majandusharud võivad saada tugevalt mõjutatud. Tööstusstrateegia algatuste ja meetmete tuleviku ettepanekud peaksid seda majandusmudelite muutumise keerukust arvesse võtma. Covid-19 pandeemiast põhjustatud majanduskriisi tõttu hindab Euroopa Komisjon 2020. aasta ELi SKT langust tasemeni $-7,4\%$ ja 2021. aastal osalist taastumist $6,1\%$.

VKE strateegia tegevuste rakendamisel on positiivne mõju EL kui terviku majanduse konkurentsivõime kasvatamisel, samuti liikmesriikide lõikes eraldi. Strateegia rakendamine toetab innovatsiooni kasvu ja laiendab digivõimaluste kasutamist, samuti paraneb ettevõtluskeskkond eeldatava halduskoormuse vähenemise tõttu nagu näiteks ühtse digivärava rakendamine.

Paketist tulenevate õigusaktide ja tegevuste osas tuleb igal konkreetsel juhul hinnata eraldi seda, kas ja kuidas need toetavad Eesti ettevõtete integreerumist EL tarneahelatesse ning seeläbi Eesti tööstuse konkurentsivõime suurendamist maailmaturul.

Mõju riigieelarvele

Mõju riigieelarvele sõltub kavandatavate meetmete ja algatuste sisust.

Näiteks Euroopa Horisont programmis on partnerluse korral ka teatav omaosalus – metroloogia partnerluse korral on kaudselt seotud riigieelarvega läbi metroloogia keskasutuse sihtotstarbelise iga-aastase toetuse. VKEde ja Euroopa tööstusstrateegia rakendamiseks tehtavad kulutused sõltuvad konkreetsetest siseriiklikest algatustest strateegia elluviimisel.

Mõju riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele

Tööstusstrateegia osas võib mõju riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele avalduda läbi töötajate vajaduse olla kursis tööstuse arengusuundadega nii tööstuse ja majanduse rohepöördeks kui ka digitehnoloogiate kasutusse võtul muuhulgas ka näiteks teadlikkuse tõstmise edendamisel ühiskonnas ja erinevate piirkondade ees seisvate väljakutsete lahendamisel. Kaksikülemineku realiseerumine (sealjuures näiteks ringmajanduse põhimõtete, ressursitõhususe või automatiseerimise elluviimine erinevates tööstusharudes) ei ole võimalik

ainult kaasaegsete tehnoloogiate baasil. See vajab oskuseid ja võib tuua kaasa koolitusvajaduse ning täiendavate ressursside vajaduse.

Samuti on EL majandust ja ettevõtlust tugevalt mõjutamas COVID-19 pandeemia järgne olukord majanduses ja sellega seonduvate väljakutsete lahendamine võib nõuda olulisi muudatusi ka poliitikakujundamisel. Vajalik võib olla riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste teadlikkuse tõstmine, mis omakorda võib tuua kaasa koolitusvajaduse ning täiendavate ressursside vajaduse.

VKE strateegia mõju kohalikele omavalitsustele on kaudselt positiivne.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Mõju elu- ja looduskeskkonnale on pigem positiivne. Kliimamuutuste leevendamise kaudu väheneb surve looduskeskkonnale. Välisõhu ja vee kvaliteet on parem. Inimeste harjumuste muutumise ja ringmajanduse arendamise kaudu luuakse ressursside kasutamisest täiendavat väärtust. Samuti väheneb jäätmetekke vältimise, jäätmete ringlusse suunamise, ohtlike ainete asendamise ning ressursitõhususe suurendamise kaudu surve looduskeskkonnale.

Keskkonnale vähem kahjulike alternatiivide väljatöötamine ravimitele aitab kaasa ravimijääkidest põhjustatud reostuse vähenemisele ning pikemas perspektiivis inimeste tervise, vee- ja looduskeskkonna ning elurikkuse paranemisele.

Elurikkuse vähenemine ja halvenemine ei ole mitte ainult keskkonnaküsimus, vaid ka arengualane, majanduslik, sotsiaalne ja moraalne küsimus. Kliimamuutused mõjutavad elurikkust negatiivselt, samas kui elurikkus võimaldab ökosüsteemiteenuste kaudu kliimamuutuste kahjulikke mõjusid inimkonnale leevendada ja nendega kohaneda. See omakorda tähendab, et elurikkuse säilitamisel ja suurendamisel on väga oluline roll kliimamuutustega tegelemisel.

Mõju sotsiaalvaldkonnale

Nutikas majanduskasv, mis tugineb uuenduslike tehnoloogiate kasutuselevõtul ja rohemajandusel avaldavad positiivset mõju nii keskkonnale kui ka ühiskonnale ja kodanike tervisele. Siiski aga nõuab nn kaksiküleminek ka inimeste oskuste ja pädevuste muutumist muutuvate majandusmudelite ja tööturu vajadustele lähtuvalt.

Tööstust mõjutavate globaalsete megatrendidena on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni poolt tellitud uuringus toodud esile trendid, mida ka Eesti tööstuspoliitika rohelise raamatu ekspertrühm pidas Eesti tööstuse kontekstis oluliseks. Trendideks on näiteks vananev elanikkond, mis muudab kõigis maailma piirkondades elustiili, tarbimismustreid ja tööjõu hulka; muutused vajaminevates oskustes, sest tööstuse tehnoloogiline evolutsioon muudab tööjõu oskustele seatavaid nõudmisi; kasvav nõudlus rätseplahendusena valminud toodete järele (võimekus klientide individuaalsete soovide ja vajadustega arvestamiseks on muutumas ettevõtetele üha olulisemaks); kasvav vajadus tööstustoodangu järele linnades sh kasvav vajadus energia, elamu, transpordi ja telekommunikatsioonilahenduste järele seab nõudmisi tööstusele; kasvav huvi tööstuse ja tehnoloogiliste strateegiate vastu: nii arenevad kui ka arenenud riigid pööravad tähelepanu detailsetele tööstuse ja tehnoloogia programmidele, et maksimeerida töötleva tööstuse loodavat kasu; arenenud riigid pööravad enam tähelepanu tööstuse tagasitoomisele; tööstuse digitaliseerimine: digitaalsed tehnoloogiad võimaldavad kiiret tootearendust, logistikat ja individualiseerimist suurendamaks turuosa ja kontrollimaks

suuremat osa loodavast väärtusest; võistlus uute tehnoloogiate kasvatamiseks: võimekus tuua innovatsiooni kiirelt turule on saamas üheks konkurentsivõime võtmeteguriks.

Euroopa Liidu majanduse edasiarendamine kaksiküleminekul toetab kõrgemat tööhõivet ning kõrgema lisandväärtusega majanduse ja seetõttu ka kõrgema lisandväärtuse ja palgaga töökohtade kasvu. Eeldada võib lihtsamate tööülesannete automatiseerimist ja tööstuse väärtusahelate digitaliseerimist. Kindlasti tuleks soodustada uute tehnoloogiate kasutuselevõttu ja sellest tulenevate töökohtade loomist ja arvestada inimeste õppe ja ümberõppe ning ettevõtete vajadustega.

Ka vananev elanikkond ja muutused vajaminevates oskustes seavad uusi väljakutseid majandusele. Rahvastik vananeb, see tähendab, et kui praegu on iga ülalpeetava kohta kaks tööalist, siis arvestades demograafilisi trende ja sisserände kvooti (0,1% rahvastikust aastas), on 2040. aastal Eestis kahe ülalpeetava kohta kolm tööalist. Seetõttu peab tootlikkus hõivatu kohta kasvama praeguselt 30 000 eurolt töötaja kohta peaaegu kaks korda, et säilitada praegune SKP tase. Jõukuse kasvuks peab tootlikkus tõusma veelgi enam. Tööjõumahukuse vähendamine digitehnoloogiate kasutuselevõtuga, sellega seotud töötajate oskuste arendamine, kõrgema lisandväärtusega tegevustesse liikumine (TA tegevus, disain, turundus ja müük ning järelteenindus) kui ka väärtusahelasisene ja -ülene koostöö, mida toetab õigusaamistik ning taristu, võivad olla peamiseks võimalusteks keskmiste sissetulekute lõksust pääsemiseks. Eesti tööstuspoliitika rohelises raamatus¹⁶ on esile toodud ka meetmeid sh eesmärgiga Eestis pakutavate väljaõppevõimaluste ja inimeste oskuste paremaks vastavuseks tööstussektori arenguvajadustele. Näiteks luuakse tõhusam koordineerimine läbi välisspetsialistide kaasamise tegevuskava, tööturuteenuste tegevuste ja OSKA süsteemi vahel.

Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Eestil on võimalus digiuuendusliku ja innovaatilise riigina kasu lõigata uute tehnoloogiate, sh digitaalsete, väljaarendamisest ja rakendamisest. Samuti on võimalik tugevdada Eesti kuvandit, välissuhteid, ettevõtlust ning aidata kaasa nn kliimadiplomaatia kaudu muuhulgas ka kestliku arengu eesmärkide täitmisele.

Mõju rahastamisele ja investeeringutele

Euroopa tööstusstrateegia pakub välja uuendatud fookuse innovatsioonile ja investeeringutele (sh Euroopa Horisondi PPPd, InvestEU jm).

5. Vabariigi Valitsuse seisukohtade selgitus

Eesti seisukohad olulisemates eelnõusid puudutavates küsimustes on järgmised.

➤ 1.Euroopa tööstusstrateegia

1.1 Eesti toetab Euroopa tööstusstrateegia eesmärki muuta Euroopa Liidu tööstus konkurentsivõimelisemaks rohe- ja digipöörde ehk kaksikpöörde kaudu, kasutades ära andmete ja uute tehnoloogiate rakendamise võimalusi. Mõistame vajadust tugevdada Euroopa tööstuse strateegilist autonoomiat, see tähendab strateegiliselt oluliste tarneahelate mitmekesistamist ning sõltuvuse hajutamist kolmandatest riikidest, et vähendada tarneriske. See tuleb saavutada protektsionismi kasvuta, tagades võrdsed

¹⁶ https://www.mkm.ee/sites/default/files/toostuspoliitika_roheline_raamat_.pdf

võimalused kõigile ettevõtetele. Eesti jaoks on oluline väike- ja keskmise suurusega ettevõtete ligipääs hargmaiste kontsernide tarneahelatesse.

Selgitus: Eesti toetab tööstusstrateegia eesmärgina Euroopa tööstuse strateegilise autonoomia saavutamist läbi kaksikpöörde ehk rohe- ja digipöörde kaudu, kuna see aitab meil liikuda majanduse konkurentsivõime suurendamise suunas keskkonna ja sotsiaalse poolega arvestavalt.

Euroopa tööstuse võimekust tuleks arendada tervikuna, sh võimekust teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate saavutusi kohapeal (Euroopa Liidu ühtsel turul) paremini rakendada. Tööstusstrateegias (peatükk 2.3) on välja toodud, et digivaldkonna arendamiseks tuleb Euroopas kasutada oma tugevusi, sealhulgas tugevat tööstusbaasi, kvaliteetseid teadusuuringuid, kvalifitseeritud töötajaid, elujõulist idufirmade ja innovatsiooni ökosüsteemi, väljaarendatud taristut ja juhtpositsiooni tööstusandmete kasutamises. Komisjon on esitanud strateegiaga ka uue lähenemisviisi tööstuse ökosüsteemide osas, mis peegeldab kaksikpöördest lähtuvat vajadust uute mõtte- ja tööviiside järele.

Tööstuspaketi puhul saab toetada ka põhimõtet, et uute poliitikate, sh strateegiate, välja töötamisel oleks tagatud valdkondade ülene sidusus. Tuleb hinnata ka erinevate poliitikate koosmõju, sh elluviimisega kaasnevate kohustustuste mahtu. Paketi elluviimisel tuleb arvestada eripäradega EL-i liikmesriikide majandusstruktuurides ja nendest eripäradest tingitud liikmesriikide ja ettevõtete erinevate võimaluste ja vajadustega. Tuleb leida mõistlik ja toimiv tasakaal vajaduste ja võimaluste vahel, mis samal ajal ei pärsi ettevõtete kestlikkust ega konkurentsivõimet.

Euroopa tööstusstrateegia väljatöötamine langeb ka COVID-19 pandeemia kriisieelsesesse perioodi, eesmärkide saavutamiseks vajalikud investeeringud peaksid aga olema tehtud lähema 3-5 aasta jooksul. Kuna see on prognoositav majanduskriisist väljumise periood, siis tuleb arvestada ettevõtete vähenenud investeerimisvõimega ning olla valmis turgude ja ärimudelite radikaalseteks muutusteks.

Euroopa Komisjoni poolt 27. mail 2020. a esitatud Euroopa taastumisplaan – mitmeaastase finantsraamistiku ja taaskäivitusfondi ettepanekud majanduskriisiga võitlemiseks, tõstab keskele kohale Euroopa strateegilise autonoomia tugevdamise, kuid mõistele „strateegiline autonoomia“ on lähenetud laiemalt kui seni. Siiani seoti see kaitsevaldkonnaga, taastumisplaanis on välja toodud konkreetset 5 sektorit:

- 1) Strateegilised digitaalsed taristud (5G, küberturve, kvantkommunikatsiooni infrastruktuur).
- 2) Võtmetehnoloogiad: robotika, mikroelektroonika, suure jõudlusega andmetöötlus ja andmepilve taristu, plokiahel, kvanttehnoloogiad, fotoonika, tööstuslik biotehnoloogia, biomeditsiin, nanotehnoloogia, ravimid, kõrgtehnoloogilised materjalid.
- 3) Kaitse- ja kosmose valdkond.
- 4) Kriitilised toorained, mis on vajalikud e-mobiilsuse, akude, farmatseutika, taastuvenergia, lennunduse, kaitse- ja digirakenduste jaoks.
- 5) Meditsiini ja tervisetooted.

Selle lähenemise eesmärgiks on tagada täiendavate lühiajaliste investeeringutega nende tööstuste vastupidavus ja võimsused. Eesti ettevõtete senised huvid on olnud seotud küberturbe

ja tervisevaldkonnaga. Sektorites kus oleme tugevad, oleme huvitatud omakapitali taastamise vahendi (*Solvency Support Instrument*) kasutamisest. Näiteks strateegilise osaluse omandamine geneeriliste ravimite tootmisvõimuses selle asemel, et investeerida laovarude loomisesse. Võttes arvesse, et Eesti kaitsetööstus toetub osaliselt ka ELi-välisetele tarneahelatele, siis on selles sektoris oluline säilitada avatus assotsieerunud riikide ning kolmandate riikide osapooltele, kui need on kooskõlas EL-i kaitse- ja julgeoleku huvidega.

Taastumisplaani täiendavate vahendite vaatest ja Euroopa uute strateegiliste vaadete puhul on oluline suunata poliitikaeesmärgi 1 all investeringuid ettevõtete võimekuse ja innovatsiooni ning kaksikpöörde toetamiseks.

Kaksikpöördega seoses peame oluliseks EL tööstustrateegias esile toodud järgmisi kavatsusi:

- innovatsiooni lõimimine poliitikakujundamise protsessi;
- investeringud teadusuuringutesse, innovatsiooni ja taristusse, mis aitavad arendada uusi tootmisprotsesse ja luua uusi töökohti (sealhulgas, ent mitte ainult Euroopa Horisont 2021-2027 ja II samba partnerlused, Euroopa Innovatsiooninõukogu asutamine 2021, IPCEI väärtusahelad);
- innovatsiooni soodustamine digitaalse innovatsiooni keskuste võrgustiku kaudu, et luua ettevõtetele juurdepääs uute tehnoloogiate katsetamiseks, uute oskuste õppimiseks jne, kuna ettevõtted ei kasuta veel täielikult ära võimalusi, mida pakuvad neile andmed – digimajanduse tuum;
- bürokraatia vähendamine

Eelnõus tuuakse välja, et kooskõlas Euroopa uue majanduskasvu strateegiaga, mille järgi tuleb planeedile anda tagasi rohkem, kui temalt võtta, peab Euroopa tööstus mängima ökoloogilises üleminekus senisest tugevamat rolli, mis tähendab CO₂ ja materjaljalajälje vähendamist ning ringmajanduse juurutamist kogu majanduses. Ringmajanduse põhimõtete kohaldamine kõigis sektorites ja tööstusharudes võib luua 2030. aastaks kogu ELis 700 000 uut töökohta, paljud neist VKEdes. Nõustume, et ringluspõhisema lähenemisviisiga tagatakse puhtam tööstus, vähendades keskkonnamõju, leevendades konkurentsi nappide ressursside pärast ja vähendades tootmiskulusid. Ringmajandus on võimalus arenguks, pakkudes viise, kuidas materjali võimalikult kaua ringluses hoida, arvestades ka majandusliku poolega. Neid piire, kus ringmajandust tõhusalt rakendada, saavad nihutada uudsed tehnoloogiad, milleks on vaja teaduslikku baasi, paljudel juhtudel tuleb see rajada pea nullist, ning uudsete tehnoloogiate väljatöötamine vajab ka investeringuid ning oskuseid. Lahendused peavad soosima koostööd avaliku ja erasektori vahel ning ka riikide üleselt. EL tervikvaates peaks eelistama kestlikke ja ringmajanduse põhimõtetega kooskõlas lahendusi, sh tööstuse ressursimahukuse vähendamisele suunatud lahendusi. Ressursimahukuse hindamisel tuleb füüsiliste ressursside puhul arvestada sektoripõhisusega ehk hinnata neid võrdluses sama sektori ettevõtetega. Sektorite üleselt uute lahenduste arendamisel tuleb leida üles ka Eesti jaoks olulisemad valdkonnad nagu andmete käsitlemine ressursina ringmajanduse mõistes ehk samadel alustel materiaalsete ressurssidega, eelkõige silmas pidades andmete liikumist tööstuse tarneahelates ning protsessides. Üheks oluliseks valdkonnaks on pakett ka jälgitavuse suurendamine, kuna nii väärtusahelas kui hiljem tarbijate valikul on kättesaadav info hetkel puudulik. Olemas on lahendusi (nt veemärgis, toote info veebis) aga need ei tööta vajalikul määral. See suurendaks ka tootjate ja jäätmekäitlejate omavahelist koostööd, mis hetkel on üheks suureks takistuseks tootmisjääkidest ja jääkidest majandusliku potentsiaali kasutamisel EL-s.

Tööstusstrateegias esile toodud EL ravimisstrateegia peaks toetama muuhulgas keskkonnale vähem kahjulike ravimite väljatöötamist ja keskkonnahoidlikuma tootmise edendamist. EL turul müüdavate ravimite kogused on viimase kolmekümne aasta jooksul kiiresti kasvanud – suurenenud on nii müüginahud kui ka ravimite toimeainete arv, ravimite tarbimine elaniku kohta kasvab püsivalt. Ravimijääkidest põhjustatud reostus kasvab, see avaldab mõju keskkonnale ja inimeste tervisele. Seetõttu avaldas komisjon 11. märtsil 2019.a teatise EL strateegilisest lähenemisviisist ravimitele keskkonnas, mille üheks eesmärgiks on keskkonnale vähem kahjulike ravimite väljatöötamise toetamine ja keskkonnahoidlikuma tootmise edendamine, mida on võimalik saavutada teadusuuringute ja innovatsiooni abil (et välja töötada näiteks keskkonnahoidlikumaid ravimeid, mis lagunevad reoveepuhastites ja keskkonnas kergemini kahjututeks aineteks).

Peame väga oluliseks ka Eesti osalemist EL ühtse turu edasiarendamisega seotud meetmete kujundamisel, mis peaksid tagama EL reeglite sobivuse kiiresti muutuva majanduse jaoks ning muutma seda keskkonnahoidlikumaks ja viia kooskõlla ringmajanduse põhimõtetega.

1.2 Oleme seisukohal, et tuleb võtta arvesse COVID-19 viirusega seotud kriisist tulenevaid mõjusid Euroopa Liidu majandusolukorrale ja konkurentsivõimele ning vajadusel tegevusi ja ajaraami vastavalt kohandada. Peame oluliseks majanduse kriisikindlamaks muutmist, et tagada varustuskindlus vaktsiinide, ravimite, geneeriliste ravimite, desinfitseerimisvahendite ja isikukaitsevahendite osas võimalikes tuleviku kriisides. Euroopa tööstusstrateegias esile toodud eelnõudega kaasnev mõjude hindamine peab võtma arvesse COVID-19 pandeemia tagajärjel välja kujunenud majandusolukorda ning sellest tulenevaid lühiajalisi ja võimalikke pikaajalisi muutusi majanduse struktuuris.

Selgitus: Euroopa Tööstusstrateegia koostati enne COVID-19 kriisi ning ka hetkel ei ole võimalik prognoosida sellele järgneva majanduskriisi ulatust ning mõju Euroopa tööstusele. Arvestada tuleks aga, et kriisijärgselt on vaja teha olulisi muutusi kogu majanduse toimimises ning arvesse tuleb võtta ka rohelises kokkuleppes seatud keskkonna- ja kliimaeesmärke, seejuures peab majanduse taaskäivitamisel esikohale seadma tööstuse konkurentsivõime suurendamise. Algatustes tuleb esmajoones keskenduda just neile tegevustele, mis leevendaks viiruse mõju (võttes arvesse pandeemia õppetunde) ja aitaks majandustegevuse jätkumisel nii majanduslikult kui keskkonnavalaselt edu saavutada, arvestades ka sotsiaalsete mõjudega ning pikaajaliste keskkonna- ja kliimaeesmärkidega.

Rohelisest kokkuleppes lähtuvad tegevused on väga kallid tegevused ning need kulud makstakse kinni ettevõtete poolt. Kriisis nõrgenenud ettevõtetel ei ole võimalik piisavalt investeerida ning nad võivad langeda konkurentsist välja. Suurte kapitalipuhvritega hargmaised kontsernid saavad seeläbi olulise konkurentsieelise. Selline struktuuriline nihe ei ole Eesti jätkusuutliku ettevõtluskeskkonna huvides.

Praeguse hetkeseisu ja ka võimalike tuleviku kriisilukordade valguses tuleks eesmärgiks seada lisamõõtme, et EL tööstus ja ettevõtlus sealhulgas väike- ja keskmise suurusega ettevõtlus võiks olla võimeline tagama EL ja liikmesriikide toimepidevuse ka kriisisituatsioonides. Euroopa tööstusstrateegias on seda esile toodud kitsamalt farmaatsiatööstuse vaates ning ka Eesti pikaajalises kriisist väljumise plaanis peaks sellekohased tegevused olema eraldi välja toodud. Sealjuures tuleks tähelepanu pöörata teatavate kriitiliste tootmisvõimekuste olemasolule Eestis kriisidega toimetulekuks nagu toiduainetööstus ja isikukaitsevahendite tootmine. Eesti puhul oli näiteks tugev kohapealne toiduainetööstus väga oluline COVID-19 viiruse tagajärjel esile kerkinud ootamatul piiride sulgumisel, kui kaubad EL siseturul sisuliselt piire ületada ei saanud.

Näiteks on ka ettevõtte Interchemie Werken de Adelaan teinud ettepaneku rajada Eestis geneeriliste ravimite strateegiline tootmisvõimsus.

1.3 Peame oluliseks piisavaid investeeringuid kaksikpöörde saavutamiseks, sealjuures turulähedaste tehnoloogiate arendustegevustesse. Eesmärgiks on uute tehnoloogiate kasutuselevõtu abil panustada nii kestlikku tootmisesse kui ka tootmiskulude kokkuhoidu. Oleme seisukohal, et investeeringud on olulised kõigi tööstuslike protsesside osas, sealjuures on aga energiamahukate tööstusharude üleminekuks vajalike tuleviktehnoloogiate piloteerimine võtmetähtsusega. Tööstusstrateegia elluviimine peab rajanema teadus- ja arendustegevuse alasel koostööl, partnerlustel ning innovatsioonil, sest need on tootlikkuse ja kestliku kasvu võimaldajateks ja tõukejõuks.

Selgitus: Tuleb tagada piisavad investeeringud uute tehnoloogiate kasutuselevõtuks. Euroopa tööstusstrateegia eesmärgid on ambitsioonikad ja arvestades ka teisi EL roheline kokkuleppega seoses esitatud EL strateegiad (nt talust toidulauale strateegia) ning ringmajanduse tegevuskava ja nendega võetud eesmärgid, on oluline tagada piisavate rahastusvahendite ja teadmiste olemasolu. Peame oluliseks julgustada tööstust lineaarselt majandusmudelilt ringmajanduse majandusmudelile üleminekul. Peame oluliseks jäätmete ümbertöötlust ja sellest teisese toorme kättesaamist, sealjuures vajalike tehnoloogiate ja oskuste arendamist ning nende kasutuselevõttu toetavaid finantsinstrumente. Püstitatud eesmärkide saavutamine eeldab ettevõtelt mahukaid investeeringuid, et võtta kasutusele uued keskkonnahoidlikud tehnoloogiad, aidata kaasa uute keskkonnahoidlike ärimudelite rakendamisele ja toetada seeläbi kaksikpööret.

Väikese avatud majandusega riigina on meile eriti oluline, et VKE-de toetuseks mõeldud meetmed ning tegevused toetaksid ka VKEde sisenemist kontsernide tarneahelatesse (näiteks kaitsetööstuses) ning piiriülestesse väärtusahelatesse tervikuna.

Teaduse (strateegia peatükk 3.5) osatähtsus tööstuspoliitikas ja tuleviku tööstuse kujundamisel on oluline. Seatud ambitsioonikate eesmärkide saavutamiseks, aga ka praegusest COVID-19 pandemiast põhjustatud majanduskriisist võitjana väljatulemiseks vajab Euroopa tööstuspoliitikat, mis põhineb maailmatasemel teadusuuringutel ja tehnoloogiatel, konkurentsil ning avatud ja tugeval ühtsel turul. Samuti ei saa tööstuse kaksikpööre toimuda ilma, et see tugineks põhjalikul ja tulevikku vaataval analüüsil. Leiame, et programmi „Euroopa horisont“ 2. samba raames käivitatavat partnerluste tegevuste kujundamisel on oluline arvestada Eesti tööstuse teadus- ja arendustegevuse vajadustega. Teadusuuringud ja innovatsioon on nii tootlikkuse kui ka kestliku kasvu poliitikameetmete ja lahenduste võimaldaja ja tagant tõukaja. Seetõttu leiame, et tööstusstrateegia elluviimiseks peaks EL toetama koordineeritud ja suunatud investeeringuid innovatsiooni ning teadus- ja arendustegevusse, mis arvestaks ka väiksemate riikide vajadustega (näiteks LIFE programmi puhul on toodud välja, et liiga mahukad projektid on vaja teha (soovitus alla 500 000 € projekti mitte esitada), seega peaks rõhutama ka et need investeeringud peaksid jõudma väiksematesse riikidesse).

1.4 Toetame taastuvenergia tehnoloogia tarne- ja väärtusahelate tugevdamist Euroopas, mis võimaldaks Euroopal saavutada tehnoloogiline suveräänsus ja energia varustuskindlus ning aitaks tagada roheline energia kättesaadavuse ja konkurentsivõimelise hinna. Peame oluliseks tagada taastuvenergia- ja salvestustehnoloogiate tööstuste juurdepääsu kapitalile, sealjuures Euroopa Liidu vahenditele.

Selgitus: Kui tahame mitte ainult kliimaeesmärke saavutada, vaid ka eurooplastele olulist majanduslikku kasu tuua, on vajalik, et ELis oleks vastav taastuvenergia tehnoloogia tööstus. See toetaks ka Euroopa püüdlust saavutada energeetikas tehnoloogia suveräänsus. Komisjon on tööstusstrateegias esile toonud järgmised strateegiad ja algatused: üleeuroopalisi energiavõrke käsitleva määruse läbivaatamine; ELi avamere taastuvenergia strateegia; ning säästva ja aruka liikuvuse laiaulatuslik strateegia.

Toetame komisjoni poolt kavandatavat strateegilisemat lähenemisviisi taastuvenergiatööstusele nagu päikese- ning tuuleenergia ja nende tarneahelad, sh salvestustehnoloogiad. Oluliseks valdkonnaks on ka avamere tuuleenergia ja regionaalse võrgu arendamine ja rahaline toetamine ELi vahenditest, mis aitab paremini ühendada Euroopa elektrisüsteeme, et parandada elektrienergia varustuskindlust ja integreerida suuremas mahus taastuvenergiaallikaid.

1.5 Eesti on avatud Euroopa Liidu konkurentsioiguse raamistiku ja selle rakendamise vajaduspõhisele ajakohastamisele eesmärgiga tagada konkurentsioiguse tõhus toimimine ka globaalsetes arengutes ja kaksikpöördel ning toetab Euroopa Liidu ettevõtetele globaalses konkurentsivõrdses tingimustes nimel sammude astumist. Euroopa Liidu ühtsel turul peavad ettevõtetele säilima võrdsed võimalused. Kolmandate riikide suunalised meetmed peavad olema eesmärgipärased ja kooskõlas Euroopa Liidu senise avatud kaubanduspoliitika põhimõtetega. Oleme seisukohal, et Euroopa Komisjoni poolt kavandatavatele konkurentsioiguse raamistiku muudatustepanekutele peavad eelnema põhjalikud analüüsid ning ettepanekud peaksid olema vastavuses Maailma Kaubandusorganisatsiooni reeglitega.

Selgitus: Tööstusstrateegias tuuakse esile, et sõltumatu ELi konkurentsipoliitika on taganud siiani Euroopa tööstusele kindlustunde. See on aidanud võrdsustada tingimusi, edendada innovatsiooni, anda tarbijatele enam valikuvõimalusi ja pakkuda äriühingutele võimaluse püsida maailmas konkurentsivõimelisena. Strateegias viidatakse, et kaksikpöört peab tagama konkurentsivõimelisena jätkuva toimimise tänases globaalses olukorras. Seetõttu kavatakse komisjon läbi vaadata ELi konkurentsiraamistiku: sh, kuidas kohaldatakse kehtivaid konkurentsivõimelisuse järelevalve meetmeid, ning kas horisontaalseid ja vertikaalseid kokkuleppeid reguleerivad normid ja turu määratluse teatis täidavad endiselt oma eesmärgi. Hinnatakse ka, kuidas parandada konkurentsivõimelisuse avastamist ja uurimist. Komisjon kavatakse hakata kasutama sektoriuuringuid uutel ja tähtsadel turgudel. Konkurentsireeglite läbivaatamine hõlmab ka pooleliolevat koondumiste kontrolli hindamist ja mitmete riigiabi suuniste toimivuskontrolli. Riigiabi eeskirjad on taganud võrdsed tingimused Euroopas, hoides ära subsideerimisralli ja toetades samal ajal olulisi avaliku huvi eesmärgi. Samas soovib komisjon vaadata läbi riigiabi eeskirjad, et need oleksid 2021. aastal paigas prioriteetsetes valdkondades, sealhulgas keskkonna- ja energiaabi valdkonnas.

Samuti leiab komisjon, et EL jõukuse ja konkurentsivõime aluseks on tema majanduse avatus. Vaatamata sellele, et EL tööstus on globaalsesse väärtusahelatesse tugevalt integreeritud ja tegutseb üleilmselt, ei tohiks EL pidada enesestmõistetavaks ausat konkurentsi ja peab olema ettevaatlik kaubandust ähvardavate ohtude suhtes. Seetõttu jätkab komisjon EL turgude avatuna hoidmiseks partnerriikide või -piirkondadega kaubanduskokkulepete sõlmimist, et tagada vastastikku kasulik kaubandus ja ületada tõkked, mis takistavad EL ettevõtetele pääseda muudele turgudele kogu maailmas. EL kavatakse kasutada kaubanduse kaitsemehhanisme ja 2020. aasta keskpaigaks uurib komisjon välja, kuidas kõige paremini tugevdada subsidiumide

vastaseid mehhanisme ja vahendeid. Seda tehakse välistoetuste valge raamatu raames, milles uuritakse välistoetustega kaasnevat moonutavat mõju ühtsel turul ja 2021. aastal tehakse ettepanek õigusaktiks. Moonutuste puhul puudub EL ettevõtetele ka võrdne juurdepääs välismaiste riigi osalusega ettevõtete kodumaistel turgudel. ELi hanketurud on üldjuhul avatud ettevõtetele teistest riikidest, kus ELi äriühinguid diskrimineeritakse või kus nad seisavad silmitsi turgude sulgemisega. Seetõttu kavatakse valge raamat tegeleda ka välismaiste riigi osalusega ettevõtete hanketurgudele juurdepääsu käsitleva küsimusega. Ka soovitakse jõuda kokkuleppele rahvusvaheliste hangete instrumendi osas.

Leiame, et konkurentsi mõjutavad nii geopoliitilised muutused kui ka digi- ja roheüleminek. EL liikmesriikides on esinenud juhtumeid, kus kolmandatest riikidest pärinevad ettevõtted omavad konkurentsieeliseid ka EL siseturul tingituna nende asukohariigi poolt antud riigiabist või mittetoimivatest konkurentsireeglitest. Eestis selliseid juhtumeid seni veel teada ei ole. EL globaalset konkurentsivõimet mõjutavad ka EL kliima eesmärgid ja nende saavutamine. Seetõttu mõistame vajadust rakendada meetmeid selleks, et maandada selliste kolmandate riikide ettevõtete ebaausat konkurentsieelist, kelle kliimaambitsioon on EList tunduvalt madalam. Näiteks süsiniku piirimeetme aruteludes toetame sektoripõhist lähenemist, mis ei kahjustaks globaalses kaubanduses osalevate tööstusharude konkurentsivõimet võrreldes tänaste reeglitega.

Kõik EL-poolsed, sh tööstusstrateegias esitatud sammud Euroopa ettevõtetele võrdse mänguväljaku loomiseks peavad lisaks konkurentsitingimuste võrdsustamise eesmärgile samas vältima proteksionismi ning EL kaubanduspoliitika peab jääma avatuks.

Oleme ka seisukohal, et ettevõtetele peavad olema võrdsed tingimused EL ühtsel turul tegutsemiseks vaatamata nende suurusele. Eesti poolt peame Euroopa suurettevõtete ehk tšempionide loomisele kaasaaitamise asemel olulisemaks toimivat EL siseturгу, mis annaks ise võimaluse nn Euroopa tšempionide kasvuks. Nendel põhjustel peame oluliseks, et komisjoni poolt kavandatavatele muudatusettepanekutele eelneksid põhjalikud analüüsid, et mitte seni hästi toimivat vaba turu kaitset kahjustada.

Täiendavalt saab esile tuua, et Eesti huvi - tagada tõhus järelevalve suure turujõuga tehnoloogiaettevõtete (sh internetiplatvormide) tekke ja tegevuse üle ning kindlustada, et andmetele juurdepääsul ja kasutamisel järgitaks konkurentsioiguse põhimõtteid, on lisatud Euroopa Liidu digipaketi seisukohtadesse, mis on kavas esitada 18. juuni 2020. a Vabariigi Valitsuse istungile).

1.6 Eesti toetab tööstusstrateegias esile toodud Euroopa Puhta Vesiniku Liidu loomist, mille eesmärk on teha kindlaks tehnoloogiavajadused, investeerimisvõimalused ning regulatiivsed tõkked ja soodustavad tegurid.

Selgitus: Vesinik on alternatiivkütus, mille laialdane kasutusele võtmine aitab täita puhtama tööstuse ja kliima eesmärke. Puhastatud vesinik ehk roheline vesinik on saastevaba kütus, mis on tõsiselt võetav alternatiiv praegu kasutusel olevatele fossiilsetele kütustele. Vesiniku tehnoloogiad ei ole veel hetkel laialdaselt kasutusel ning tehnoloogia on oluliselt kallim kui turul olevad saastavamad alternatiivid. Selleks, et vesiniku tehnoloogiad saaksid turul laiemat kasutust, tuleb kokku tuua erinevad huvigrupid, sealhulgas investorid.

1.7 Oleme seisukohal, et ülemaailmses konkurentsivõimeliseks ja võimestamiseks peab Euroopa Liit suurendama investeeringuid oskustesse, et elukestev õpe saaks reaalsuseks. Peame oluliseks oskuste tegevuskava ajakohastamist ja oskuste pakti käivitamist, sest selle kaudu aidatakse kaasata avaliku ja erasektori investeeringuid tööjõudu, suureneb väike- ja keskmise suurusega ettevõtete suutlikkus osaleda kaksikpöördes. Tööstussektori, sealjuures väike- ja keskmise suurusega ettevõtete suutlikkuse suurendamise ning kestlikule ja digitaalmajandusele üleminekuks pakutavate oskuste arendamise meetmetes tuleb algatada ja võimendada haridusprogramme ning luua paindlikke täiendus- ja ümberõppe võimalusi nii juhtidele kui ka töötajatele.

Selgitus: Tööstusstrateegia peatükis 3.6 on esile toodud, et Euroopa peab tagama, et haridus- ja koolitus on ülemaailmses konkurentsivõimeliseks ajakohased ning varustavad tulevikutööks vajalike oskustega. Saame olla edukad vaid juhul, kui teadvustame vajadust pidevalt juurde ja ümber õppida, olla ettevõtlikud ja loovad, et kiirelt muutuv keskkonnas toime tulla. Oskuste arendamine peab toimuma kogu elukaare jooksul, sh alates avalikkuse teadlikkuse suurendamisest ning hoiakute ja oskuste kujundamisest digitaliseerimise võimaluste kohta nii üldhariduse tasandil, noorsootöös kui ka tööelus (ettevõtluses) ja hilisemas elus. Elukestev õpe peab senisest enam lähtuma inimeste ja ettevõtete vajadustest (nii teadmiste ja oskuste sisu kui õppekorraldus), mitte haridusasutuste ja -süsteemi tänasest võimekusest, mistõttu on oluline kriitiliselt hinnata ja arendada, vajadusel ka ümber kujundada, haridusasutuste ning muude asutuste (nt raamatukogud, muud koolitusasutused) võimekust nii kompetentsi kui kaasaegse õppekorralduse kontekstis ning soodustada senisest enam tööturu motivatsiooni haridus- ja muude koolitust pakkuvate asutustega koostööks.

Tööstusstrateegia ja VKEde strateegiaga (Euroopa uus tööstusstrateegia ptk 3.6 ning VKEde strateegia ptk 2) soovitakse liikuda kestlikuma ja digitaalsema majanduse poole, kuid tööstussektorit, sh idufirmasid ja väljakujunenud VKEsid kimbutab kvalifitseeritud töötajate nappus. Edukas kaksikpööre ehk üleminek kestlikule ja digitaalsele majandusele eeldab, et oskuste arendamisse panustaksid kõik seotud osapooled (tööandjad, tööstus, ettevõtted, avalik ja erasektor, sotsiaalpartnerid, üksikisikud), mistõttu on oskuste tegevuskava ajakohastamine ja kavandatav oskuste pakt mõlema strateegia kontekstis asjakohane samm. Peame oluliseks VKEde väga selge vastutuse ja kohustuse loomist töötajate oskuste arendamisel, mis peab saama kaksikpöörde toetamise erinevate meetmete süsteemseks osaks.

Üheks tööstuse ning VKEde kaksikpöörde tõkkeks on nii kvalifitseeritud töötajate nappus kui ka juhtide kompetents kiirelt muutuvate oludega kohanemisel. Just ettevõtete juhid on aga need, kes peaksid olema kaksikpöörde veduriks, st tundma ära nende valdkonnas digitaliseerimise ja kestliku majandamise abil loodavat lisandväärtust ning seda ellu viima. Ei tööstusstrateegias ega VKEde strateegias pole juhtide koolitamisele ja arendamisele kestlikule ja digitaalsele majandusele ülemineku kontekstis piisavalt tähelepanu pööratud. (*Tööstusstrateegia ptk 3.6 ning VKEde strateegia ptk 2*).

Oskuste nappuse vähendamiseks ja tööstusettevõtete ühtsel turul toime tulemise toetamiseks tuleks pakkuda nii töötajatele kui juhtidele erinevaid võimalusi, sh nii põhjalikumaid haridusprogramme kui ka kiireid ning paindlikke täiendus- ja ümberõppe võimalusi, näiteks e-kursuseid või töökohapõhist ja e-õpet lõimivaid kursuseid. Jätkuva innovatsiooni ja arengu

tagamiseks tuleb täiend- ja ümberõppe võimalused luua nii madala kvalifikatsiooniga töötajatele kui ka varasemat kõrgemat kvalifikatsiooni omavate töötajatele.

Täna viiakse läbi koolitus- ja arendustegevusi, näiteks rahastatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi juhtimisel töökohapõhist õpet (PRÕM), täiskasvanuõppes pakutatakse mitmeid erinevaid koolitusi, hõlmates ettevõtlust, digioskusi jms.

➤ **2. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtete strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks**

2.1 Eesti toetab väike- ja keskmise suurusega ettevõtete strateegia eesmärki aidata väike- ja keskmise suurusega ettevõtetel juhtida digi- ja rohemajandusele üleminekut, mis näeb ette ka rahastamisvõimalused eesmärkide saavutamiseks. Toetame väike- ja keskmise suurusega ettevõtete strateegia keskendumist innovatsioonile ja digitehnoloogiatele ning väike- ja keskmise suurusega ettevõtete võimestamisele.

Selgitus: Nii iduettevõtluse kui erinevate innovaatiliste lahenduste soodustamine arendab arengusõbralikku ja tulevikku vaatavat poliitikat nii ELi kui liikmesriikide tasandil, kasvatades Euroopa kui terviku globaalset konkurentsivõimet. Samuti regulatiivsed liivakastid, CASSINI algatus, ettevõtete üleminek ja mitmed teised olulised tegevused ja initsiatiivid, aitavad olulisel määral kaasa VKEde kasvule ja arengule. Olulist rolli VKE poliitika kujundamises esindab seejuures VKE saadikute võrgustik.

Peame oluliseks ka seda, et komisjon laiendab digitaalse innovatsiooni keskusi koos Startup Europe'i ja Euroopa ettevõtlusvõrgustikuga ning pakub kohalikes ja piirkondlikes ökosüsteemides sujuvat teenust. Samuti eraldab komisjon Euroopa innovatsiooninõukogu kaudu vähemalt 300 miljonit eurot rohelise kokkuleppega soodustatavate murranguliste uuenduste toetuseks.

Peame oluliseks Euroopa Komisjoni meetmeid, millega hõlbustatakse piiriülest koostööd VKEdega ja VKEde vahel. Partnerlusel põhinev lähenemine on äärmiselt oluline ning see peab hõlmama nii riike, sektoreid, (haridus)asutusi, inimesi kui ka distsipliine. Samuti on väga oluline VKEde koostöö teadusasutustega, sest rakendatavate meetmete ja arenduste tulemused peaksid olema tõenduspõhised. Lisaks kutseharidusele ja -õppele, millega tagatakse tööjõule tööturul vajalikud oskused, on oluline esile tuua ka rakenduskõrghariduse roll. Eesmärk on koostöö süvendamine, mis viiks muuhulgas ka ekspordi ja lisandväärtuse kasvule ning, mis eeldaks teatud meetmeid, nagu ka seni, nt INTERREG, koostööprogrammid ettevõtluse ja teaduse vahel jms. Koostööd soodustatakse ka Euroopa Kaitsefondi raames ning kaardistatakse tugevused teadustöö ja innovatsiooni ökosüsteemis. Komisjon kuulutab välja piirialade vaheliste katseliste partnerlusprojektide konkursi, et tihendada koostööd ühtse turu normide täitmise tagamisel ja haldustõkete kõrvaldamisel.

2.2 Eesti peab oluliseks ettevõtete halduskoormuse vähendamist ja teiste riikide turule pääsu parandamist muuhulgas läbi ühtse digivärava määruse tõhusa rakendamise

Euroopa Liidus ja uue teabeportaali käivitamise kaudu Euroopa Komisjoni poolt, mis annab Euroopa ettevõtetele infot kolmandatesse riikidesse eksportimisel.

Selgitus: Leiame, et ühtse digivärava initsiatiiv toetab ettevõtja tegutsemist. Tuleks keskenduda koormuse vähendamisel ettevõtelt andmete küsimisel ning rakendada andmete ühekordse küsimise printsiipi (OOP). Andmevoogude jagamiseks keskkonna loomisel tuleb kriitiliselt mõelda, kuidas automatiseerida andmete jagamine, et mitte riskida halduskoormuse kasvuga. Peame väga oluliseks ELi konkurentsieskirjade läbivaatamist, mis peaksid tagama EL reeglite sobivuse kiiresti muutuva majanduse jaoks arvestades ühtlasi ringmajanduse põhimõtteid. VKE -de osas on tähtis ka EL-i meetmetest ja võimalustest teavitamine. Seetõttu jätkatakse ühtse digivärava rakendamist, mille kohaselt liikmesriigid saaksid pakkuda VKEdele veebis lihtsat juurdepääsu teabele, menetlustele ja abiteenustele, mis on seotud kõigi nende päringutega piiriülese äritegevuse kohta. VKEdele tuleks sealhulgas pakkuda nõu riigihangete ja rahastamisallikate kohta.

VKEde kasvu oluline allikas on üleilmsed turud, siiski vaid 600 000 VKE-d (kes annavad tööd umbes 6 miljonile inimesele) ekspordivad kaupu ELi välistesse riikidesse. Komisjon jätkab tööd, et parandada VKEde juurdepääsu kolmandate riikide turgudele, muu hulgas spetsiaalsete VKEdele pühendatud peatükkide ja kaubanduspartneritega heade tavade vahetamiseks mõeldud dialoogi kaudu. Komisjon kavatses käivitada ka uue teabeportaali, et suurendada VKEde teadlikkust kaubanduspoliitikast ning anda üksikasjalikku teavet tolliprotseduuride ja -formaalsuste kohta kolmandatesse riikidesse eksportimisel.

Ka Euroopa Liidu ülese turvalise digiidentiteedi juurutamine ning selle viimine kolmandate riikidega peetavate kaubanduslääbirääkimiste osaks on oluline aspekt ettevõtete jaoks. EL ühtse turu edukaks toimimiseks ja VKE-de arenguks on oluline, et kõikjal EL-s toimiks digitaalne identiteet ja digiallkiri. Eesti Euroopa Liidu poliitika prioriteedid 2020–2021 (heaks kiidetud 21. novembri 2019. a Vabariigi Valitsuse istungil) seavad eesmärgiks, et Euroopa Liidu kaubanduspartneritega tuleb kokku leppida vastastikuse elektroonse identiteedi ja usaldusteenuste tunnustamise põhimõtted vastavalt eIDASe raamistikule. See võimaldaks VKE-del kergemini laieneda ka EL välistel turgudel. Eesti seisukohtades Euroopa Komisjoni digipaketi „Digiajastule vastav Euroopa“ kohta on esile toodud, et peame oluliseks ELi aktiivsust andmete vabale liikumisele seatud takistuste adresseerimisel nii globaalsel tasandil kui kahepoolsetes suhetes kolmandate riikidega.

2.3 Eesti toetab väike- ja keskmise suurusega ettevõtete rahastamise kättesaadavuse parandamist, sealhulgas InvestEU programmi raames. Oleme seisukohal, et kaksikpöörde rakendamine eeldab uute tehnoloogiate ja andmete kasutuselevõttu ning nendest väärtuse loomist ning selleks vajalikke investeeringuid ja innovatsiooni. Eesti nõustub, et digiüleminekul aitab murranguline tehnoloogia Euroopa ja Eesti ettevõtete konkurentsivõimet suurendada.

Selgitus: Innovaatilised VKEd ja idufirmad, kes vajavad kapitali, kolivad riskikapitali otsides sageli EList välja¹⁷. Lisaks EL tehnoloogilise sõltumatuse, majanduskasvu ja töökohtade ohustamisele mõjutab see kaudselt laiemat VKEde kogukonda. Samuti ei pruugi EL investorid sageli idufirmadesse investeerida, sest neil on keeruline hinnata VKEde uue tehnoloogiateenuse või -toote turupotentsiaali või selle aluseks olevat intellektuaalomandit. Komisjon kaasrahastab ELi katseprojekti raames tehnoloogia eelhindamise teenuseid, et võimaldada tehnoloogiavaldkonna idufirmade ja hilisemas arenguetapis olevate tehnoloogiavaldkonna VKEde täpset hindamist ja seada nad investeerimisvalmis, samuti toetab VKEde esmaseid avalikke pakkumisi investeringutega uuest era- ja avaliku sektori ühisfondist. Leiame, et andmepõhisus võiks olla rahastamisel üks hindamiskriteerium. Euroopa Komisjon plaanib tugevdada välisinvesteeringute taustauuringute raamistikku, mis mõjutab riikidele kriitilise tähtsusega sektoreid ja kindlasti ka kaitsetööstust. Kõige selle sõelumise ja võimalike veelgi suuremate investeerimispiirangute juures on oluline säilitada EL strateegiliste sektorite ettevõtete ja kaitsetööstuse atraktiivsus võimalikele sobivatele välisinvestoritele.

Komisjon loob ühtse tagatissüsteemi VKEdele, kelle riskitaset hinnatakse kõrgemaks või kellel puudub piisav tagatis, sealhulgas VKEdele, kes tegutsevad innovatsiooni, kultuuri- või loomesektoris, ressursi- ja energiamahukatelt mudelitelt kestlikumatele mudelitele üleminevatele VKEdele ja neile, kes on kasutusele võtnud digitaalseid äritavasid. InvestEU programmi VKEde komponent toetab VKEsid ja väikseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid, kes tegutsevad EL-ile poliitilist huvi pakkuvates valdkondades nagu kosmos ja julgeolek, kestlikkus, digiüleminek, innovatsioon. Näiteks koondatakse ELilt, liikmesriikidest ja erasektorist pärinev rahastus selleks, et suurendada ökotehnoloogialahendusi välja töötavate ja kasutusele võtvate innovaatiliste VKEde ja idufirmade juurdepääsu omakapitali kaudu rahastamisele. Programm „InvestEU“ lubab rahastada kõiki arenguetappe idufirmast kasvufirmani.

Strateegiates on kirjeldatud ambitsioonikaid plaane tööstuse arendamise osas. Välja on toodud mitmeid asjakohaseid meetmeid, millega soovitakse antud eesmärk saavutada. Ühtse turu tõkete tuvastamise ja kõrvaldamise osas on hea ülevaade kasutajate vaatenurgast, millest selgus, et tõkkeid on mitmeid, mis raskendavad ettevõtjate ja tarbijate olukorda. Kogu paketi rakendamine peaks tagama kodanikele ja ettevõtjatele majanduskasvu, heaolu ja stabiilsuse. Samuti tuleks VKE-sid motiveerida mõtlema innovatiivsete lahenduste kasutamisele. VKEd ei kasuta veel täielikult ära võimalusi, mida pakuvad neile andmed kui digimajanduse tuumik. Mitmed ettevõtted ei ole teadlikud oma loodavate andmete väärtusest ning ei ole piisavalt kaitstud või ei ole tulevase andmeid kasutava majanduse jaoks piisavalt ette valmistunud. Vaid 17% VKEdest on oma tegevuses edukalt kasutusele võtnud digitehnoloogia (võrdluseks: suurettevõtetes on see näitaja 54 %) ¹⁸. Samuti, kuidas rakendatakse praktikas VKE-de juurdepääs vajalikule teabele, tehnoloogiale, andmetele ning kust leitakse vastavad vajalikud rahalised vahendid lahenduste rakendamiseks.

---

¹⁷ Euroopa Investeerimispanka ja komisjoni 2018. a uuring „Kuidas rahastada süvatehnoloogilist revolutsiooni?”.

¹⁸ Digitaalse innovatsiooni keskuste tööühma 2018. aasta aruanne:

https://ec.europa.eu/futurium/en/system/files/ged/dihs_access_to_finance_report_final.pdf.

Euroopa andmestrateegias¹⁹ on märgitud, et komisjon kavatseb tegeleda andmete kättesaadavamaks muutmise ning ettevõtjate ja valitsuste vaheliste andmevoogude võimaldamisega. Selleks luuakse ühtsed Euroopa andmeruumid, kus saab andmeid kindlalt ja turvaliselt jagada ning millele pääsevad ühtmoodi juurde kõik äriühingud, eriti VKEd. Komisjon kavatseb ka uurida probleeme, mis võivad tekkida seoses koostoodetud andmete, eelkõige tööstuskeskkonna asjade interneti andmete kasutusõigusega.

Digitaliseerimise üleminekul on koolituste ja teadlikkuse kasv oluline. Leiame, et erinevatel koolitustel peaks olema praktiline väljund. Olulised on ka vabavaralised komponendid ning teenused, mida erinevad osapooled saaksid väikse vaeva ja väheste kuludega rakendada, analoogselt Eesti koodivaramu ja kratijuppidega. Tervikuna tuleks VKEde poolt rohkem panustada andmetest väärtuse loomisel. Kaaluda võiks nn digitaliseerimise meetet, kus oleks võimalik raha taotleda loodud kratijuppide rakendamiseks, automatiseerimiseks, analüütika töövahendite kasutusele võtmiseks jms.

Riigi Infosüsteemi Amet on esile toonud küsimuse, kuidas riik saaks toetada senisest enam ka e-riigi lahenduste taaskasutamist ja ekspordi ettevõtjate kaudu. Ühe lahendusena on ellukutsutud riiklik koodivaramu, mille kaudu riigi tarkvara lähtekoode avalikustama hakatakse. Meie praegune suundumus on keskendunud eelkõige e-lahenduste taaskasutamise võimaldamisele võimalikult paljudele osapooltele. Seetõttu on harvad juhud, kus tellitakse arendustöid nii, et intellektuaalomandi õigused jäetakse arendajale endale, mis annab konkurentsieelise üksnes ühele konkreetsele arendajale.

Samuti tõi Riigi Infosüsteemi Amet esile, et digitehnoloogiate kontekstis peame alati oluliseks rõhutada ka küberturvalisuse aspekti. Digiplatvormide kasutuselevõtt peab hõlmama piisaval määral ka küberriskide hindamist ning asjakohaste turvameetmete rakendamist. Kahtlemata eeldab küberteadlikkuse tõstmine lisaressursi suunamist teavitustöösse ning strategiadokumentides osundatud digitaalsed kiirkursused peavad suutma igakülgset hõlmata ka küberturvalisuse tagamisega seotud küsimusi. Seejuures tuleb vastus leida ka küsimusele, kuidas uued digitehnoloogiad turule lastakse, kas vajalik on sisse seada ka teatud hindamisprotseduur või muu kontroll (näiteks auditeerimine või sertifitseerimine), mille kaudu tehnoloogiate küberturvalisust hinnatakse.

VKE strateegia peatükis 2 tuuakse esile, et mitmes keeles suhtlemist ja kommunikatsiooni ning analüütikat võimaldav keeletehnoloogia ja masintõlge on olulised VKE-de jaoks eelkõige piirideüleises kaubanduses ja e-kaubanduses murrangulise tehnoloogiana, kus keeleoskuse puudumine saab tihti takistuseks toodete ja teenuste müümisel ja tarbimisel, sest valdavalt eelistavad inimesed e-kaubanduses tegutseda omas emakeeles. Näiteks peavad VKE-d investeerima palju tõlkimisse, et jõuda välisturule ja paljud VKE-d ei ole sellisteks investeeringuteks valmis. VKE-del peaks olema võimalus automaatset masintõlget kasutada, mis hõlbustaks oluliselt nende jõudmist välisturule. Näiteks kui rakendada ja muuta eTranslation kõigile VKEdele lihtsasti kättesaadavaks, oleks võimalik oluliselt toetada

---

¹⁹ COM(2020) 66 final, 19.2.2020

piiriülest e-kaubandust. Vabavaraline vestlusrobot aitaks vähendada töökoormust. Automatiseeritud maksekäsukiirmenetlus (kuni 6400€ võlad) aitaks vähendada aega ning kulu, mis kulub võlgade kättesaamiseks, mis on eriti oluline VKEde puhul.

Haridus- ja Teadusministeerium toob ka välja, et keeletehnoloogia osas tuleb arendada masintõlget ja teisi keelte üleseid keeletehnoloogilisi vahendeid kõigile EL keeltele, mis omakorda aitaks oluliselt vähendada keeleoskusest tingitud keeletõket. Mitmekeelsed tehnoloogiad tagavad võrdsed võimalused kodanikele ning ettevõttele, st loovad võimaluse suhelda piirideüleselt oma emakeeles. Tähelepanu tuleb sealjuures pöörata ja investeerida mh väikeste keelte tehnoloogiate arendamisse, et ka neil oleks olemas suurte keeltega võrreldav digitaalne keeleline tugi.

2.4 Toetame Euroopa Komisjoni poolt väljapakutud meetmetena digioskuste arendamist ja digivabatahtlike liikumisi, kuid näeme vajadust kestlikuma ning suuremat mõju kaasa toova lähenemisena piirkondlike arenduskeskuste, sh kohalike ettevõtete arengut toetavate organisatsioonide võimestamist, sealjuures digivõimekuse kasvu.

Selgitus: Komisjonil on kavas käivitada digivabatahtlike programm (strateegia peatükk 2), mis aitab kokku tuua VKEde vahendajaid, nt klastrid, Euroopa ettevõtlusvõrgustik, Euroopa ressursitõhususe teadmuskeskus, et aidata VKEde töötajatel täiendada oma oskusi kestlikkuse vallas. Leiame, et vabatahtlike liikumiste jõustamise puhul on vaja läbi mõelda terviklik lähenemine nii võrgustiku ülesehitamise, toimimise tagamise kui ka arendamise jaoks. Piirkondlikud arenduskeskused saavad toetada digipädevuse arendamist just lähtuvalt vastava ettevõtte, piirkonna, tööstusvaldkonna eripäradest. Digivabatahtlike programmis olev piirang “noored ja kogenud eakad” ei ole põhjendatud, kuna tegemist on vabatahtlikkuse alusel panustamisega, mistõttu isikute ringi piiramine ei ole mõistlik. Toetame Euroopa Komisjoni poolt välja pakutud meetmetena digioskuste arendamist ja digivabatahtlike liikumisi, kuid leiame, et vajaliku muutuse saavutamiseks on oluline pakkuda erinevaid võimalusi ja tegevused peavad olema süsteemsed. Näiteks „digitaalsete kiirkursuste“ kõrval on oluline pakkuda nii põhjalikumaid haridusprogramme kui ka intensiivõpet. Soovitame täpsustada "digitaalse kiirkursusele" omistatud sisu ning tingimusi ning toetame väljapakutud meetmete, nt “digitaalsed kiirkursused” ja “digivabatahtlikud” ellu viimist.

2.5 Toetame meetmeid, mis julgustavad naisi ja tütarlapsi ettevõtlusega tegelema ning Euroopa Komisjoni ettepanekut uue rahastuse algatuse loomiseks, et luua stiimulid investeerida naiste juhitud ettevõtetesse ja fondidesse.

Selgitus: Tööstusstrateegia ptk 3.6 ning VKEde strateegia ptk 2 toovad esile komisjoni plaanid naisettevõtluse julgustamisel. Komisjon toob VKE strateegias esile, et ELi tulevane investeringute rahastamisprogramm „InvestEU“ võiks aidata pakkuda sihtotstarbelist tuge, et laiendada kavandatava rahastuse algatuse raames naiste juhitud investeerimiskõlblike ettevõtete ja fondide valikut. Tõendatult loovad paindlikud ümberõppetingimused head võimalused ka naistele ning tütarlastele oskuste arendamiseks ning nende rakendamiseks kaasaja tehnoloogia- ja tööstusettevõtetes. Lisaks õppimiseeliste kujundamisele on tööstussektoris töötavate meeste ja naiste parema tasakaalu saavutamisel oluline ka tööturu

valmisolek ning laiema kuvandi ja valmisoleku loomine tööandjate hulgas. Tõendatult aitab tehnoloogiavaldkonnas tegutsemiseks positiivsete hoiakute kujundamisele kestliku lahendusena kaasa alus- ja üldhariduses STEM kvalifikatsioonide mõtestatud arendamine ning noorsootöös huvi võimendavate võimaluste tagamine.

➤ **3. Ühtse turu tõkete tuvastamise ja kõrvaldamise teatis**

3.1 Eesti toetab Euroopa Liidu ühtse turu tõkete ja nende tõkete algpõhjuste kaardistamisel tarbijate ja ettevõtjate kogemustest lähtumist.

Selgitus: Liikmesriikide kogemusel ei toimi EL ühtne turg mitmetes valdkondades siiani vastavalt nende kodanike ja ettevõtjate ootustele. Individuaalsete liikmesriikidega võrreldes on komisjonil oluliselt suurem võimekus siseturu probleemidest EL ülese pildi tekitamiseks ja nende probleemide prioriseerimiseks. Eesti on järjepidevalt taotlenud siseturu lõppkasutajate ehk kodanike ja ettevõtjate vaatenurga siseturu tõkete arutelu keskmes hoidmist. 2019. aastal Eesti ja Hollandi eestvedamisel toimunud ettevõtete piiriüleste teekondade *workshop*'il tõdeti nii teiste liikmesriikide kui komisjoni poolt üksmeelselt, et nii mõnedki käibetõdedeks muutunud arusaamad lahendamist vajavatest probleemidest võivad olla ajale jalgu jäänud. Nõnda näiteks on uued ärimudelid, kõrgemad ootused avaliku sektori e-lahendustele, paberil lahendatud aga jõustamata reeglid nihutanud ettevõtete ootusi ja hinnangut siseturu toimimisele. Seetõttu on „ühtse turu toimimist uuest küljest – kasutajate vaatenurgast“ käsitlemine tervitav samm komisjoni poolt, mis peaks erandi asemel kujunema normiks. Oleme seisukohal, et ettevõtjate ja kodanike kogemus peab olema peamine siseturu toimimise kui EL siseturust kasusaajate rahulolu, sh ka teatises esile toodud tõkete lahendamise ja suuniste täitmise edukuse hindamise mõõdupuu.

3.2 Oleme seisukohal, et Euroopa Liidu siseturu nõuete täitmise rakkerühm peaks tegelema ühiselt prioriseeritud ja teatises esitatud barjääride lahendamise koordineerimisega ning omama poliitilisteks algatusteks tugevat mandaati. Siseturu tõkete varieeruvuse tõttu teemavaldkondade lõikes on oluline tagada rakkerühma töös vastava siseturu tõkke valdkonna ekspertide ja Euroopa Komisjoni liikmete kaasatus.

Selgitus: Esitatud suunised on asjakohased ettevõtjate ja kodanike poolt enim esile tõstetud probleemide - koormavad menetlused ja raskused piiriüleseks tegevuseks vajaliku teabe hankimisel ja lahendamisel. Nende tõkete vähendamisel on just liikmesriikidel oluline roll täita.

Olemasolevate tõkete kõrvaldamiseks on hädavajalik ühtse turu reeglite rakendamise ja täitmise tagamise eest vastutavate osaliste koordineeritud koostöö. Teatises tutvustatud rakkerühm võiks pakkuda selleks sobivat platvormi. Seejuures ei peaks rakkerühm keskenduma kitsalt EL õiguse jõustamisega seonduvate probleemide käsitlemisele nagu teatises viidatakse, vaid omama mandaati kõigi teatises esitatud, ka näiteks bürokraatiast tulenevatele pudelikaeladele lahenduste otsimiseks. Rakkerühma töö tulemuslikkuse tagamiseks peaks rakkerühm omama seejuures tugevat mandaati poliitikasoovituste tegemiseks või konkreetsete algatuste käivitamiseks.

Peame tõkete kaardistusele ja prioriseerimisele järgnevate sammude astumiseks „projektmeeskonna“ moodustamist hädavajalikuks. Tõkete varieeruva temaatilise kuuluvuse tõttu peaks rakkerühm olema koosseisult paindlik ehk võimaldama liikmesriikide ja Komisjoni

ekspertide kaasamist vastavalt käsitletavatele teemadele. Probleemide omanike kaasamise tulemuslikkust on tõendanud näiteks teenuste direktiivi töörühm, kus nõ horisontaalsete ekspertide kõrvale sisuekspertide toomine on muutnud siseturu tõkete debatid liikmesriikide hinnangul märkimisväärselt sisulisemaks.

3.3 Toetame toidutarneahela nõuete täitmise tõhusamat tagamist Euroopa Liidu siseturul suurendades toiduainete kontrollimist.

Selgitus: On oluline, et EL siseturul tagatakse kõikide nõuete ühtsem täitmine suunates rohkem ressursse kontrollide ja koolituste läbiviimiseks. Peame oluliseks pöörata enam tähelepanu toidupettustele, sealhulgas koordineeritud info vahetusele, liikmesriikide koostöö tõhustamisele ning võltsimist tuvastada võimaldavate analüüsimeetodite arendamisele. Toome esile, et teistest liikmesriikidest pärit toiduainete kontrollimine rangemalt ja/või tihedamini kui kohalikke tootjate oma, tuleb välistada. Nõuete ühtne rakendamine toiduainete tarneahelas tagab EL kodanike suurema usalduse ja tervise kaitse.

3.4 Peame oluliseks riiklikele ametiasutustele vastastikuse tunnustamise põhimõtte järgimiseks konkreetsemate suuniste esitamist.

Selgitus: Ühtse turu tõkete tuvastamise ja kõrvaldamise teatises on mainitud vastastikuse tunnustamise põhimõtte suuniste välja töötamist. Suuniste välja töötamine on vajalik, kuna need aitavad eeldatavalt luua selgust, kuidas toimib vastastikuse tunnustamise põhimõtte rakendamine EL tasandil toodetele, mille osas on liikmesriikidel õigus kehtestada riigisiseseid tehnilisi nõudeid. Selge arusaam vastastikuse tunnustamise põhimõttest aitab kaasa tõhusamale kaupade vabale liikumisele EL siseturul.

3.5 Peame oluliseks, et Euroopa Komisjon hindaks süstemaatiliselt teatises liikmesriikidele ja Euroopa Parlamendile esitatud üleskutsete ning enesele võetud kohustuste täitmist ning kaardistatud tõkete eemaldamise tulemuslikkust.

Selgitus: Teatises kirjeldatud siseturu tõkete ja nende algpõhjuste kõrvaldamiseks tuleb nii ELi kui ka liikmesriikide tasandil planeerida konkreetseid tegevusi alates avaliku halduse digitaliseerimisest lõpetades uute õigusaktide vastu võtmise, õigusaktide parema rakendamise ja jõustamisega. Teatise lõpuosas esitab komisjon küll loetelu nii liikmesriikide kui komisjoni enese poolt astumist vajavatest sammudest, ent ei näe ette ei ajakava ega ülevaatemehhanismi nende sammude realiseerumise või tulemuslikkuse hindamiseks. Viimane on eriti oluline arvestades tõsiasja, et loetletud tegevused on äärmiselt üldsõnalised. Peame oluliseks teatises esitatud üleskutsete täitmise süstemaatilist hindamist, näiteks kord aastas koostatavate vastavasisuliste aruannete näol. Usume, et säärase jätkutegevuste planeerimine on oluline nii probleemide omanikes vastutustunde tagamiseks kui mõistmaks, kas on vajadust uute või teatises esitatud üleskutsetest konkreetsemate suuniste järele 13. kaardistatud tõkke ületamisel või mõju leevendamisel.

➤ 4. Pikaajaline tegevuskava ühtse turu normide paremaks jõustamiseks ja rakendamiseks

4.1 Toetame Euroopa Liidu õigusega vastuolus olevate riiklike meetmete kehtestamise ennetamist soodustavaid samme. Teenuste turu põhjendamatute tõkete vältimiseks tuleks vastu võtta teenustest teavitamise direktiivi muudetud ettepanek, mis on hetkel blokeeritud.

Selgitus: Eesti on varasemalt toetanud ja peaks seisma jäänud arutelude taastumisel toetama teenustest teavitamise direktiivi²⁰ vastu võtmist. Direktiivi, mille läbirääkimised peatusid 2017. aastal nõukogu tasandil, üheks eesmärgiks oli kohustada liikmesriike teavitama teenuste turgu mõjutavatest meetmetest juba eelnõu staadiumis, et ennetada põhjendamatute ja EL õigusega vastuolus olevate nõuete kehtestamist. Direktiiv nägi muuhulgas ette eelnõu vastu võtmisele kolmekuulise ooteperioodi kehtestamise, jättes komisjonile ja teistele liikmesriikidele piisavalt aega eelnõu kommenteerimiseks ja küsimuste esitamiseks. Nii oleks direktiivil selge lisandväärtus ettevõtjate piiriülest teenuse osutamist takistavate põhjendamatute ja ebaproportsionaalsete meetmete kehtestamise pärssimise näol.

4.2 Oleme seisukohal, et Euroopa Liidu ühtse turu toimivuse tagamisega seotud infotehnoloogiasüsteemidega liidestamise ja ülalhoidmise kulud peaks olema kaetud Euroopa Liidu eelarvest.

Selgitus: nt ELi turujärelevalveasutuste infovahetuse süsteemi (ICSMS) andmete sisestamise ja/või liidestamise ning selle ülalhoidmise kulud on täna liikmesriikide ning järelevalveasutuste kanda, samas sisestatavaid andmeid on vaja ELil tervikuna, et omada ülevaadet ühtsel turul toimuvast ning lahendada piiriüleseid juhtumeid. Eeltoodust tulenevalt näevad liikmesriikide järelevalveasutused ICSMS-i andmete sisestamist pigem lisatööna ning oma süsteemide liidestamist ja ülalhoidmist lisakuluna. Tulemuseks on aga see, et ICSMSi ei kasutata niipalju kui peaks, kuna ressursi napib ning prioriteetsus seatakse maistematetele asjadele: nt ELi infosüsteemi andmete sisestamise asemel järelevalve teostamisse; liideste loomise ja ülalhoidmise asemel oma enda menetlussüsteemide parendusse jne jne. Kui IT-süsteemiga seotud kulud oleks kaetud otse EL vahenditest, siis saaks ka ELi süsteemid ehk lõpuks praktikas toimima selliselt nagu nad algselt mõeldud on. EL siseturu programmi läbirääkimiste käigus oleme seda suunda hoidnud, kuid arutelude ei ole siiani veel detailidesse liikunud.

6. Arvamuse saamine ning seisukohtade kooskõlastamine

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium saatis eelnõud arvamuse avaldamiseks Kaitseministeeriumile, Välisministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Justiitsministeeriumile, Keskkonnaministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Maaeluministeeriumile ja Kultuuriministeeriumile. Samuti edastati eelnõud EASile, Kaubandus- ja Tööstuskojale, Kredexile, Arenguseire Keskusele, E-riigi Akadeemiale, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liidule, Eesti E-kaubanduse Liidule, Eesti Elektritööstuse Liidule, Eesti Elektroonikatööstuse Liidule, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Eesti Kaitsetööstuse Liidule, Eesti Keemiatööstuse Liidule, Eesti Maaülikoolile, Eesti Masinatööstuse Liidule, Eesti Meretööstuse Liidule, Eesti Metsa- ja Puidutööstuse Liidule, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liidule, Eesti Mööblitööstuse Liidule, Eesti Plastitööstuse Liidule, Eesti Puitmajaliidule, Ravimitootjate Liidule, Eesti Rõiva- ja Tekstiililiidule, Eesti Standardikeskusele, Eesti Taastuvenergia Koda, Eesti Teadusagentuurile, Eesti tervisetehnoloogia klastrile, Eesti Toiduainetööstuse Liidule, Eesti Trüki- ja

---

²⁰ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv direktiivi 2006/123/EÜ (teenuste kohta siseturul) jõustamise kohta, millega kehtestatakse teenustega seotud autoriseerimiskeemidest ja nõuetest teavitamise kord ning muudetakse direktiivi 2006/123/EÜ ja määrust (EL) nr 1024/2012, mis käsitleb siseturu infosüsteemi kaudu tehtavat halduskoostööd [COM(2016) 821] (Eelnõu, millega kehtestatakse teenustega seotud nõuetest teavitamise kord).

Pakenditööstuse Liidule, Eesti Tuuleenergia Assotsiatsioonile, Eesti Tööandjate Keskliidule, Tööriistavabrik Asile, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Riigi Infosüsteemi Ametile, Tallinna Tehnikaülikoolile, Tallinna Ülikoolile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, Tartu Ülikoolile ja maakondlikele arenduskeskustele.

Saabunud ettepanekute kaasamise tabel on esitatud Lisas 1.

Ministeeriumid on seisukohad kooskõlastanud Euroopa Liidu koordinatsioonikogus.